

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ЛЕСІ
УКРАЇНКИ

Кафедра міжнародних економічних відносин

На правах рукопису

ЛЮБИТОВЕЦЬ ОКСАНА ЮРІЇВНА

ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ
ЕКОНОМІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ

Спеціальність: 292 «Міжнародні економічні відносини»

Освітня програма «Міжнародні економічні відносини»

Робота на здобуття освітнього ступеня «магістра»

Науковий керівник:

КУХАРИК ВІКТОРІЯ ВАСИЛІВНА

кандидат економічних наук, доцент

РЕКОМЕНДОВАНО ДО ЗАХИСТУ

Протокол № 3

засідання кафедри міжнародних економічних

відносин та управління проектами

від 22 листопада 2024 р.

Завідувач кафедри

_____ д.е.н., проф. А.О. Бояр

ЛУЦЬК – 2024

Анотація

Любитовець О. Ю. Цифрова трансформація економічної дипломатії.

Рукопис. Кваліфікаційна робота бакалавра за спеціальністю 292 Міжнародні економічні відносини, ОПП «Міжнародний бізнес». Волинський національний університет імені Лесі Українки. Луцьк, 2024. 64 с. українська мова.

У роботі визначено сутність концепцій «економічна дипломатія» та «цифрова трансформація». Охарактеризовано мету, завдання та функції економічної дипломатії в цифрову еру. Окреслено принципи та особливості цифрової трансформації економічної дипломатії. Систематизовано цифрові інструменти економічної дипломатії, розділивши їх на позитивні та негативні. Проаналізовано цифрові торгові ініціативи, зазначено, що у 2022 р. частка цифрових послуг досягла 58,4% у експорті та 51,1% в імпорті загальної торгівлі послугами. Виявлено, що 33% (116 угод) від загальної кількості регіональних торговельних угод у 2022 р. містять положення про цифрову торгівлю. Охарактеризовано роль кібердипломатії, зазначивши, що глобальні збитки від кіберзлочинності можуть сягнути 10,5 трлн. дол. США щорічно до 2025 р. Визначено основні виклики цифрової трансформації економічної дипломатії. Обґрунтовано можливості та перспективи, включаючи підвищення ефективності комунікації, розширення глобального охоплення, посилення прозорості, стимулювання інновацій та економічного зростання. Відзначено потенціал використання великих даних та штучного інтелекту для економічної аналітики та прогнозування. Окреслено перспективні напрямки розвитку для України.

Ключові слова: економічна дипломатія, цифрова трансформація, цифрові інструменти, кібердипломатія, цифрова торгівля, міжнародні економічні відносини.

Resumen

Lyubitovets O. Y. La transformación digital de la diplomacia económica.

Manuscrito. Trabajo de calificación de licenciatura en la especialidad 292 Relaciones Económicas Internacionales, Programa Educativo Profesional "Negocios Internacionales". Universidad Nacional Lesya Ukrainka de Volyn. Lutsk, 2024. 64 p. Idioma ucraniano.

En el trabajo se define la esencia de los conceptos "diplomacia económica" y "transformación digital". Se caracterizan el objetivo, las tareas y las funciones de la diplomacia económica en la era digital. Se esbozan los principios y características de la transformación digital de la diplomacia económica. Se sistematizan las herramientas digitales de la diplomacia económica, dividiéndolas en positivas y negativas. Se analizan las iniciativas de comercio digital, señalando que en 2022 la proporción de servicios digitales alcanzó el 58,4% en las exportaciones y el 51,1% en las importaciones del comercio total de servicios. Se revela que el 33% (116 acuerdos) del total de acuerdos comerciales regionales en 2022 contienen disposiciones sobre comercio digital. Se caracteriza el papel de la ciberdiplomacia, señalando que las pérdidas globales por ciberdelincuencia podrían alcanzar los 10,5 billones de dólares anuales para 2025. Se identifican los principales desafíos de la transformación digital de la diplomacia económica. Se fundamentan las oportunidades y perspectivas, incluyendo el aumento de la eficiencia de la comunicación, la expansión del alcance global, el fortalecimiento de la transparencia, el estímulo a la innovación y el crecimiento económico. Se destaca el potencial del uso de big data e inteligencia artificial para el análisis económico y la previsión. Se esbozan las direcciones prometedoras de desarrollo para Ucrania.

Palabras clave: diplomacia económica, transformación digital, herramientas digitales, ciberdiplomacia, comercio digital, relaciones económicas internacionales.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ	8
1.1. Сутність концепцій «економічна дипломатія», «цифрова трансформація»	8
1.2. Мета, завдання та функції економічної дипломатії в цифрову еру	11
1.3. Принципи та особливості цифрової трансформації економічної дипломатії	15
РОЗДІЛ 2 СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ	19
2.1. Цифрові інструменти в економічній дипломатії	19
2.2. Цифрові торгові ініціативи як елемент цифрової економічної дипломатії	25
2.3. Роль кібердипломатії в економічній сфері	35
РОЗДІЛ 3 ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ	38
3.1. Виклики цифрової трансформації економічної дипломатії	38
3.2. Можливості та перспективи цифрової трансформації економічної дипломатії	41
3.3. Перспективні напрямки розвитку цифрової трансформації економічної дипломатії України	46
ВИСНОВКИ	51
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	55

ВСТУП

Актуальність теми. Глибинні зміни у глобальному економічному середовищі, спричинені стрімким розвитком цифрових технологій та їх інтеграцією у всі сфери міжнародних економічних відносин, зумовлюють необхідність переосмислення традиційних підходів до економічної дипломатії. В умовах формування цифрової економіки та посилення глобальної конкуренції, усталені методи дипломатичної діяльності потребують суттєвої адаптації. Дослідження цієї проблематики має критичне значення для розуміння сучасних тенденцій розвитку економічної дипломатії, визначення оптимальних стратегій адаптації дипломатичних служб до вимог цифрової епохи та розробки інноваційних підходів до реалізації зовнішньоекономічної політики держави в умовах глобальної цифровізації.

Дослідження цифрової трансформації економічної дипломатії привертає увагу широкого кола науковців, як вітчизняних, так і зарубіжних. Українські дослідники, зокрема В.В. Кухарик, В.М. Іванова та Г.О. Надоленко, зосереджують увагу на впливі цифровізації на міжнародні економічні відносини, зовнішньоекономічну безпеку та економізацію зовнішньої політики України. Зарубіжні вчені, такі як Дж. Гарлік, Чохан Усман В., І. Манор, К. Бйола та О.С. Адесіна, аналізують вплив цифрових технологій на стратегії економічної дипломатії, досліджують роль соціальних медіа та нових комунікаційних платформ у дипломатичній практиці. Однак, стрімкий розвиток цифрових технологій та їх вплив на глобальні економічні процеси постійно створюють нові виклики та можливості, що зумовлює необхідність подальшого вивчення трансформаційних процесів у сфері економічної дипломатії та розробки ефективних стратегій адаптації дипломатичних служб до реалій цифрової ери.

Мета дослідження полягає в обґрунтуванні теоретичних основ цифрової трансформації економічної дипломатії, а також узагальненні її сучасних тенденцій, викликів та можливостей.

Відповідно меті окреслено такі **завдання**:

- визначити сутність концепцій «економічна дипломатія», «цифрова трансформація»;
- охарактеризувати мету, завдання та функції економічної дипломатії в цифрову еру;
- окреслити принципи та особливості цифрової трансформації економічної дипломатії;
- систематизувати цифрові інструменти в економічній дипломатії;
- проаналізувати цифрові торгові ініціативи як інструмент економічної дипломатії;
- охарактеризувати роль кібердипломатії в економічній сфері;
- визначити виклики цифрової трансформації економічної дипломатії;
- обґрунтувати можливості та перспективи цифрової трансформації економічної дипломатії
- окреслити перспективні напрямки розвитку цифрової трансформації економічної дипломатії України.

Об'єктом дослідження є цифрова трансформація економічної дипломатії.

Предметом дослідження є теоретичні та практичні засади цифрової трансформації економічної дипломатії, її тенденції, виклики та можливості.

Методи дослідження. Методологічна база дослідження цифрової трансформації економічної дипломатії включає комплекс загальнонаукових та спеціальних методів. Інформаційну основу склали наукові публікації, аналітичні звіти та офіційні електронні ресурси. У роботі застосовано системний підхід, порівняльний аналіз, історичний метод, кількісні методи (статистичний аналіз, візуалізація даних), якісний аналіз кейсів, прогностичний метод. Міждисциплінарний підхід дозволив інтегрувати знання з міжнародних відносин, економіки, інформаційних технологій та права. Це забезпечило всебічне вивчення процесів цифровізації в економічній дипломатії, аналіз ефективності цифрових інструментів, дослідження міжнародного досвіду та

окреслення перспектив розвитку цифрової трансформації економічної дипломатії.

Практичне значення дослідження цифрової трансформації економічної дипломатії є багатоаспектним. Отримані результати можуть бути застосовані для вдосконалення стратегій зовнішньоекономічної діяльності держави в умовах цифровізації. Висновки роботи мають потенціал для впровадження в практику дипломатичних представництв та зовнішньоекономічних відомств для оптимізації їхньої діяльності з використанням цифрових інструментів. У навчальному процесі матеріали дослідження можуть збагатити курси «Цифрова економіка», «Міжнародні економічні відносини в епоху глобалізації», «Сучасна економічна дипломатія» та «Інформаційні технології в міжнародних відносинах», надаючи студентам актуальні знання про вплив цифрових технологій на дипломатичну та зовнішньоекономічну діяльність.

Практичне значення полягає в тому, що результати наукового дослідження можуть використовуватися у навчальному процесі при вивченні таких навчальних дисциплін: «Світова економіка», «Міжнародні економічні відносини», «Економічна дипломатія» та ін.

Апробація результатів та публікації. Оpubліковано фахову статтю: Кухарик В. В., Любитовець О. Ю. Цифрові торгові ініціативи як елемент цифрової трансформації економічної дипломатії. *Економіка і регіон*. 2024. № 3 (39). С. 102-107. DOI: <https://doi.org/10.32782/2522-4263/2024-3-16>.

Структура роботи. Робота складається зі трьох розділів. У першому розділі розкрито теоретичні основи цифрової трансформації економічної дипломатії; другий розділ присвячений висвітленню сучасних тенденцій цифрової трансформації економічної дипломатії. У третьому розділі визначено виклики та можливості цифрової трансформації економічної дипломатії. Також до структури роботи входять вступ, план, висновки, список використаної літератури.

РОЗДІЛ І.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ

1.1. Сутність концепцій «економічна дипломатія», «цифрова трансформація»

У сучасному глобалізованому світі, де економічні та технологічні процеси тісно переплітаються, особливої актуальності набувають концепції економічної дипломатії та цифрової трансформації. Ці поняття відображають ключові тенденції розвитку міжнародних відносин та економіки у XXI столітті. Розуміння їх сутності є критично важливим для ефективної участі держав у світовій економіці та адаптації до стрімких змін, спричинених технологічним прогресом.

Дослідження концепції «економічна дипломатія» є актуальним, оскільки воно привертає увагу як іноземних, так і українських вчених, враховуючи стрімкий розвиток цього напрямку та його визначальну роль у системі сучасних міжнародних економічних відносин [67, с. 36].

Так, Дж. Гарлік визначає економічну дипломатію як спробу гармонійного досягнення як політичних, так і економічних цілей через використання державних ініціатив, які залучають комерційні суб'єкти для досягнення цілей національної безпеки [37].

У контексті захисту національних інтересів України, В.М. Іванова звертає увагу на економічну дипломатію та переконливо стверджує, що це поняття є ключовим інструментом в реалізації зовнішньоекономічної політики в сучасних умовах. Це також важливий засіб взаємодії з іншими державами на міжнародній арені та забезпечення зовнішньоекономічної безпеки України в економічній сфері [70, с. 153].

Згідно з точкою зору Г. О. Надоленко, економізація зовнішньої політики, включаючи дипломатію, представляє собою комплексну стратегію, яка

системно впроваджується на всіх рівнях урядових інституцій, що спрямована на підвищення економічної могутності країни [71, с. 42].

Переконливою є позиція Чохан Усман В., який під «економічною дипломатією» розуміє багатосторонній процес, що використовує економічні засоби для досягнення дипломатичних цілей, і навпаки, шляхом спільного творчого залучення міжнародних державних менеджерів та інших важливих зацікавлених сторін

Чохан Усман В. ставить «економічну дипломатію» у контекст багатостороннього процесу, який використовує економічні інструменти для досягнення дипломатичних цілей [12].

В.В. Кухарик, у своїх дослідженнях розглядає «економічну дипломатію» як галузь науки міжнародних економічних відносин та як засіб втілення зовнішньоекономічної політики держави, де економічні невійськові заходи, методи та інструменти переважають над політичними [67, с. 38].

Таким чином, економічна дипломатія, в її традиційному розумінні, є стратегічним використанням дипломатичних зусиль для просування економічних інтересів нації. Економічна дипломатія залучає дипломатичні представництва, міністерства торгівлі та відповідні державні установи для співпраці щодо сприяння міжнародній торгівлі, залученню іноземних інвестицій та створення економічних союзів. Фундаментальним принципом економічної дипломатії є інтеграція економічних і дипломатичних цілей.

У той час як економічна дипломатія зосереджується на просуванні економічних інтересів держави на міжнародній арені, інша важлива концепція сучасності – цифрова трансформація – охоплює більш широкий спектр змін, що відбуваються в економіці та суспільстві під впливом цифрових технологій. Ці два поняття тісно переплітаються в сучасному світі, де цифровізація стає невід'ємною частиною економічних процесів та міжнародних відносин.

Згідно з визначенням І.В. Струтинської, цифрова трансформація – це незворотний процес впровадження цифрових технологій в епоху цифрової економіки. Цей процес спрямований на покращення життя людей,

удосконалення бізнесу та оптимізацію роботи суспільства і держави в цілому [74].

Цифрова трансформація, як глобальний процес інтеграції цифрових технологій у всі сфери людської діяльності, не оминула і галузь міжнародних відносин. У цьому контексті особливого значення набуває феномен цифрової дипломатії, який є безпосереднім наслідком і специфічним проявом цифрової трансформації у сфері дипломатичних відносин.

Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) суттєво трансформували методи, формати та зміст дипломатії. За останні десятиліття ІКТ революціонізували процеси збору та обробки інформації в дипломатичній практиці [2].

Цифрова трансформація дипломатії характеризується інтеграцією цифрових технологій та соціальних медіа у традиційні дипломатичні практики. Це включає використання платформ, таких як Twitter, Facebook та інші, для здійснення публічної дипломатії та комунікації з широкими аудиторіями [45].

Таким чином, нові технології змінили способи комунікації в дипломатії, зробивши їх швидшими та ефективнішими. Відеоконференції та захищені месенджери все частіше замінюють традиційні форми дипломатичного спілкування та дозволяють дипломатам безпосередньо взаємодіяти з широкою аудиторією через соціальні мережі та інші цифрові платформи

Окрім того, цифрова дипломатія виявляє свою ефективність у контексті кризового менеджменту та комунікації, дозволяючи оперативно реагувати на надзвичайні ситуації та забезпечувати інформаційну підтримку громадян за кордоном [8].

Важливо відзначити, що цифрова трансформація не заміщує, а доповнює традиційні форми дипломатичної взаємодії. Особисті зустрічі та переговори зберігають свою ключову роль у міжнародних відносинах [4].

Цифрова дипломатія не лише сприяє політичному діалогу та культурному обміну, але й відкриває нові горизонти для економічної взаємодії між державами. У епоху цифрових технологій країни все більше визнають

важливість використання технологічних інструментів для підвищення ефективності своїх зусиль економічної дипломатії.

Цифрова трансформація відіграє ключову роль у розвитку економічної дипломатії з декількох ключових аспектів. Насамперед, вона сприяє оптимізації бізнес-процесів та підвищенню конкурентоспроможності країни, забезпечує ефективніше проведення зовнішньої політики та економічної дипломатії, сприяє підвищенню безпеки даних та інформації та покращенню реагування на кризові ситуації, такі як пандемія COVID-19 [51].

Підсумовуючи усе вищезазначене, під «цифровою трансформацією економічної дипломатії» розуміємо процес інтеграції цифрових технологій та даних у дипломатичну діяльність з метою підвищення її ефективності та результативності в просуванні економічних інтересів держави. Вона передбачає використання нових інструментів, залучення нових акторів та зміну процесів економічної дипломатії під впливом цифровізації.

1.2. Мета, завдання та функції економічної дипломатії в цифрову еру

Впровадження цифрових технологій у сферу дипломатії зумовлює необхідність переосмислення традиційних концепцій економічної дипломатії. Зокрема, актуалізується питання перегляду її мети, завдань та функцій відповідно до вимог цифрової ери.

Основною метою традиційної економічної дипломатії є просування економічних інтересів країни в усьому світі шляхом сприяння торгівлі, компенсації інформаційних прогалів, вирішення ринкових проблем, підтримки вітчизняного бізнесу в міжнародній діяльності та досягнення конкретних цілей зовнішньоекономічної політики [40].

Мета економічної дипломатії в цифрову еру значно розширюється, виходячи за межі традиційного представництва економічних інтересів країни на

міжнародній арені. Тепер вона включає активне формування цифрового економічного простору, сприяння інноваціям та технологічному обміну, а також забезпечення національної економічної безпеки в умовах глобальної цифрової взаємозалежності [51].

На основі вивчення українських і зарубіжних публікацій з дослідження економічної дипломатії, Кухарик В.В. було систематизовано основні її завдання, зокрема: забезпечення керівництва держави вчасною достовірною інформацією щодо економічної ситуації за кордоном, зовнішньоекономічної політики іноземних держав, діяльності міжнародних організацій; захист національних стратегічних і економічних інтересів держави за кордоном; підвищення конкурентоспроможності країни у світі; створення сприятливих умов для успішної інтеграції країни в систему глобальної економіки; формування сприятливих умов для доступу і просування українських товарів і послуг на зовнішні ринки; сприяння соціально-економічному розвитку країни; забезпечення національної та економічної безпеки тощо [67, с. 39].

Автор статті [6] досліджуючи вплив цифрової дипломатії на зовнішню політику, приходять до висновку, що основні завдання цифрової дипломатії охоплюють використання цифрових платформ для публічної дипломатії, ефективне управління знаннями, обробку величезних обсягів інформації для розробки політики, полегшення консульського зв'язку, координацію реагування на стихійні лиха, захист свободи в Інтернеті, залучення зовнішньої дипломатичної підтримки та покращення планування політики за допомогою технологій. Ці завдання означають інтеграцію цифрових інструментів для посилення традиційних дипломатичних функцій і розширення дипломатичного впливу [6].

Враховуючи ці дослідження, які окреслюють як традиційні завдання економічної дипломатії, так і нові можливості, що відкриваються завдяки цифровізації дипломатичної діяльності, можна визначити ключові завдання цифрової трансформації економічної дипломатії. Ця трансформація покликана не лише адаптувати існуючі практики до цифрового середовища, але й

розширити інструментарій економічної дипломатії, підвищуючи її ефективність у досягненні національних економічних цілей.

Отже, основні завдання цифрової трансформації економічної дипломатії можна сформулювати наступним чином: використання цифрових платформ для просування економічних інтересів країни, впровадження сучасних систем для збору та аналізу економічної інформації, а також застосування технологій обробки великих даних для формування ефективної зовнішньоекономічної політики. Важливими аспектами є цифровізація консульських послуг та координація міжнародної економічної допомоги через цифрові канали. Не менш значущими завданнями є захист інтересів національних компаній в цифровому просторі та сприяння інтеграції країни в глобальну цифрову економіку. Цифрова трансформація також передбачає створення онлайн-платформ для підтримки експорту, забезпечення економічної безпеки в умовах цифровізації та вдосконалення процесів планування зовнішньоекономічної політики з використанням новітніх технологій. Ці завдання спрямовані на інтеграцію цифрових інструментів у традиційні функції економічної дипломатії для посилення її впливу та адаптації до викликів сучасного глобалізованого світу.

Щодо функцій економічної дипломатії, то О. М. Шаров виділяє наступні:

1. Виконавча: реалізація зовнішньої політики в економічній сфері;
2. Аналітична: збирання та аналіз інформації про зовнішньоекономічні відносини;
3. Безпекова: гарантування національної економічної безпеки;
4. Медіаційна: проведення переговорів з питань економічної політики та інтересів держави;
5. Патронажна: захист економічних інтересів та підтримка виходу вітчизняних виробників на світові ринки;
6. Інтервенційна: дипломатичний вплив на організації та уряди для захисту національних інтересів;

7. Патерналістська: сприяння участі вітчизняних виробників та інвесторів у світовій економіці;

8. Іміджева: створення та підтримка позитивного іміджу держави в міжнародних економічних відносинах [75, с. 15].

Функції економічної дипломатії в цифрову еру також розширюються, включаючи:

1) Цифровий моніторинг та аналіз глобальних економічних тенденцій за допомогою передових аналітичних інструментів та великих даних.

2) Сприяння цифровій торгівлі та електронній комерції шляхом розробки відповідних міжнародних правил та стандартів.

3) Залучення та координація цифрових інвестицій, особливо в сфері інноваційних технологій та цифрової інфраструктури.

4) Просування національного бренду та економічних можливостей країни через цифрові платформи та соціальні медіа.

5) Забезпечення кібербезпеки та захисту національних економічних інтересів у цифровому просторі.

6) Сприяння міжнародному співробітництву в галузі цифрових інновацій, включаючи обмін знаннями та технологіями тощо.

Реалізація цих функцій сприятиме ефективній цифровій трансформації економічної дипломатії держави на міжнародній арені.

Підсумовуючи, зазначимо, що цифрова трансформація економічної дипломатії спрямована на застосування цифрових інструментів для просування економічних інтересів та захисту національних інтересів у глобалізованій цифровій економіці.

1.3. Принципи та особливості цифрової трансформації економічної дипломатії

У сучасному глобалізованому світі економічна дипломатія зазнає суттєвих змін під впливом цифрових технологій. Цифрова трансформація відкриває нові можливості для міжнародної економічної взаємодії, але водночас створює нові виклики. В цьому контексті важливо розглянути принципи та особливості цифрової трансформації економічної дипломатії.

Незважаючи на впровадження інноваційних технологій та методів, цифрова трансформація економічної дипломатії повинна базуватися на фундаментальних принципах міжнародного права. Ці принципи лежать в основі традиційної економічної дипломатії, залишаються актуальними і в цифрову епоху, забезпечуючи стабільність та передбачуваність міжнародних економічних відносин.

Відповідно до Декларації ООН про принципи міжнародного права 1970 р. закріплено сім основних принципів, зокрема:

- 1) зобов'язання держав утриматись від загрози силою та її застосування у випадках, що не сумісні з цілями ООН;
- 2) принцип мирного вирішення спорів;
- 3) принцип рівноправ'я та самовизначення народів;
- 4) принцип суверенної рівності держав;
- 5) принцип співробітництва;
- 6) принцип сумлінного виконання міжнародних договорів і угод;
- 7) невтручання у внутрішні справи іншої держави [15].

Оскільки економічна дипломатія тісно пов'язана з принципами міжнародного права, тому, що стосується міжнародних економічних відносин, міждержавних домовленостей та регулюється міжнародними нормами, сформулюємо принципи традиційної економічної дипломатії:

1. Принцип утримання від погроз та примусу в економічній дипломатії. Економічні методи не повинні застосовуватися як засіб тиску чи погроз в міжнародних економічних відносинах;
2. Принцип мирного врегулювання економічних суперечок шляхом переговорів, медіації та арбітражу;
3. Принцип рівності та взаємної вигоди в економічній дипломатії, що передбачає право кожної сторони на економічний розвиток та отримання переваг від міжнародної економічної взаємодії;
4. Принцип поваги економічного суверенітету держав та утримання від втручання у їх внутрішні економічні процеси;
5. Принцип економічного співробітництва на засадах спільних інтересів, прозорості та довіри;
6. Принцип дотримання міжнародних економічних угод та домовленостей;
7. Принцип утримання від прямого впливу на внутрішню економічну політику інших держав.

Щоб сформулювати принципи цифрової економічної дипломатії наведемо принципи цифрової трансформації. Цікавим є досвід ЄС у цій сфері. Так, у грудні 2022 р. була підписана Європейська декларація про цифрові права та принципи для цифрового десятиліття (European Declaration on Digital rights and principles for the Digital Decade) Головами Єврокомісії, Європарламенту та Європейської Ради. За допомогою цієї Декларації ЄС має на меті захистити європейські цінності та передбачає зосередження уваги на людях у центрі цифрової трансформації; підтримки солідарності та інклюзії через підключення до Інтернету, цифрову освіту, навчання та навички, чесні та справедливі умови праці та доступ до цифрових державних послуг; підкреслення важливості свободи вибору та справедливого цифрового середовища; сприяння участі в цифровому публічному просторі; підвищення безпеки, захисту та розширення можливостей у цифровому середовищі, зокрема для молоді; сприяння стійкості тощо [28].

У світі стрімкого розвитку цифрових технологій, цифрова трансформація економічної дипломатії стає важливим інструментом для держав, сприяючи їхньому економічному розвитку та співпраці в глобальному цифровому просторі. Формулювання принципів цифрової трансформації економічної дипломатії ґрунтується на принципах міжнародного права, економічної дипломатії та цифрової трансформації.

1. **Принцип цифрового суверенітету**, у контексті цифрової економічної дипломатії, визначає необхідність захисту прав кожної держави на контроль та регулювання свого цифрового простору, що передбачає розробку власних цифрових політик, ефективні заходи з кібербезпеки та раціональне використання цифрових ресурсів, спрямоване на підтримку економічної дипломатії;

2. **Принцип регулювання цифрової економічної дипломатії** передбачає розробку міжнародних стандартів та нормативів для забезпечення сталого розвитку цифрової економіки та взаємної сумісності, що буде основою для ефективної взаємодії між державами в цифровому просторі;

3. **Принцип взаєморозуміння та технологічного партнерства в цифровій економічній дипломатії** обґрунтовується необхідністю побудови взаємовигідних відносин між державами в цифровому просторі. Цей принцип сприяє стимулюванню інновацій, забезпечує ефективне вирішення глобальних викликів, розвиває цифрову інфраструктуру, підвищує глобальну конкурентоспроможність країн та сприяє міжнародній стабільності;

4. **Принцип безпеки в цифровій економічній дипломатії** передбачає зобов'язання співпрацювати в сфері кібербезпеки для запобігання кібератак, обміну інформацією для ефективної реакції на потенційні кіберзагрози;

5. **Принцип зосередження на цифровій трансформації для сталого розвитку**, у поєднанні з цифровою економічною дипломатією, визначає використання цифрових технологій для досягнення сталих цілей розвитку, зокрема в сферах освіти, охорони здоров'я, навколишнього середовища та

енергетики, з метою сприяння міжнародному співробітництву та сталому економічному зростанню;

6. *Принцип цифрової довіри та етики* в контексті цифрової економічної дипломатії передбачає розвиток міжнародних стандартів щодо етичних аспектів використання цифрових технологій та сприяння встановленню взаємної довіри між державами, зокрема шляхом ефективної комунікації та спільної роботи над етичними стандартами в цифровому просторі тощо.

Узагальнюючи, принципи цифрової трансформації економічної дипломатії сформульовані із синергії принципів міжнародного права, економічної дипломатії та цифрової трансформації, й спрямовані на сприяння стійкому та взаємовигідному розвитку держав у цифровому світі.

Отже, цифрова трансформація та інформаційно-комунікаційні інструменти стали важливими для реалізації зовнішньої політики країн, зокрема через процеси цифрової трансформації економічної дипломатії.

РОЗДІЛ II. СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ

2.1. Цифрові інструменти в економічній дипломатії

Цифрова трансформація суттєво розширила інструментарій економічної дипломатії, інтегруючи інноваційні технології у традиційні дипломатичні практики. Ці цифрові інструменти дозволяють державам ефективніше просувати свої економічні інтереси на міжнародній арені, оптимізувати процеси збору та аналізу інформації, покращувати комунікацію з партнерами та швидше реагувати на глобальні економічні виклики.

Для початку розглянемо інструменти економічної дипломатії, що охоплюють різноманітні засоби та заходи для сприяння або обмеження відносин між країнами (Рис. 2.1.).

Рис. 2.1. Інструменти економічної дипломатії

** Джерело: складено автором на основі систематизації інформації з різних джерел*

Серед них – діяльність дипломатичних представництв, торговельних місій та економічних відділів, переговори, підписання угод, міжнародна економічна допомога, фінансова підтримка, бізнес-форуми, аналіз конкурентної

ситуації та інші. Зокрема, важливою є можливість створення міжнародних коаліцій та інтеграційних об'єднань. У той же час, існують інструменти, такі як економічні санкції, ембарго, торговельні війни, що можуть перешкоджати та обмежувати нормалізацію відносин між країнами.

На основі узагальнення праць закордонних дослідників, присвячених вивченню цифрової дипломатії, нами систематизовано та встановлено інструменти цифрової дипломатії, зокрема [6; 46; 65]:

1. Платформи соціальних медіа (Facebook, Twitter, Instagram тощо, дозволяють дипломатичній комунікації охопити ширшу глобальну цільову аудиторію;

2. Аналітика великих даних відіграє важливу роль для прийняття зовнішньополітичних рішень і дипломатичної взаємодії, надаючи релевантну інформацію;

3. Створення спільних цифрових платформ і мереж для взаємодії;

4. Співпраця зацікавлених сторін, включаючи різноманітних учасників на цифрових платформах, створює сприятливі умови для обговорення та вирішення спільних проблем.

5. Розробка спільної нормативної бази щодо створення спільних стандартів і правил поведінки держав в кіберпросторі (наприклад, Талліннський посібник [61] для уникнення конфліктів тощо.

В сучасному світі, де технологічний прогрес стає невід'ємною частиною економічного розвитку, поєднання інструментів економічної та цифрової дипломатії стає стратегічно важливим напрямком для країн у підтримці їхнього економічного зростання та глобальної конкурентоспроможності. Відтак, цифрова трансформація економічної дипломатії також володіє широким арсеналом інструментів, за допомогою яких здійснюється реалізація цілей зовнішньоекономічної політики держави та просування національних економічних інтересів на міжнародній арені. Розглянемо детальніше основні групи таких інструментів.

Пропонуємо поділити інструменти цифрової трансформації економічної дипломатії на позитивні та негативні, що дозволить чіткіше виявити можливості та загрози застосування цифрових технологій в економічній дипломатії. Позитивні інструменти спрямовані на налагодження співробітництва, тоді як негативні – на застосування тиску (Рис. 2.2.)

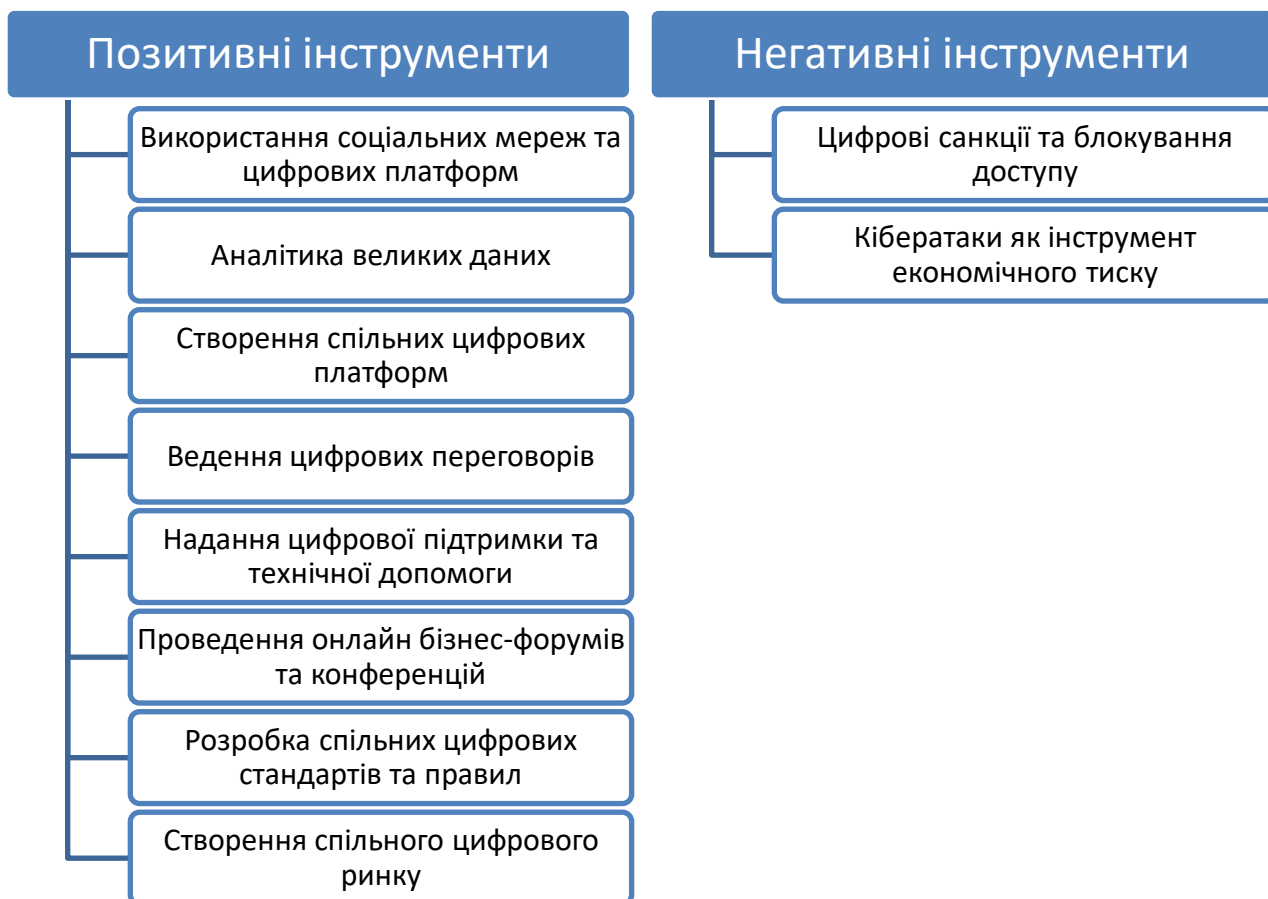

Рис. 2.2. Інструменти цифрової трансформації економічної дипломатії

* Джерело: складено автором на основі систематизації інформації з різних джерел

Охарактеризуємо кожен із інструментів детальніше.

Соціальні мережі стали ключовим інструментом цифрової трансформації економічної дипломатії. Дипломатичні установи використовують Twitter і Facebook для поширення економічної інформації, анонсування бізнес-подій та налагодження комунікації. Ці платформи сприяють презентації економічних

можливостей країни та прямим діловим контактам. Наприклад, посольство США в Україні повідомляє про економічні події на Facebook, посольство Японії в Польщі інформує про виставки для інвесторів, а посольство Канади взаємодіє з українськими підприємцями через соцмережі [21; 22; 66;].

Аналітика великих даних стає ключовою в цифровій трансформації економічної дипломатії, дозволяючи ефективно аналізувати великі обсяги цифрової інформації для прийняття рішень. Головне застосування – вивчення громадської думки щодо економічних ініціатив. Посольства використовують ІТ та ІІІ для аналізу даних з соцмереж та ЗМІ, щоб зрозуміти суспільні настрої та покращити комунікацію. Наприклад, дослідження Lewin Schmitt (2021) аналізує близько мільйона твітів за 5 років для вивчення сприйняття відносин ЄС з Китаєм, Індією та Росією [41].

Ключовим інструментом цифрової трансформації економічної дипломатії є спільні цифрові платформи, що розширюють міждержавну взаємодію. Вони забезпечують обмін даними в реальному часі, інтегровані цифрові послуги та гармонізацію стандартів. Прикладом слугує ініціатива ЄС «Багаторічний стратегічний план електронної митниці» (MASP-C), спрямована на повну діджиталізацію митних процедур до 2025 р. Ця AI-платформа оптимізує митні процеси та підвищує ефективність економічних операторів у ЄС [20].

Цифрові переговори через відеоконференції стали важливим інструментом цифрової трансформації економічної дипломатії, особливо під час пандемії COVID-19. Дослідження Лоу та Вулфа (2020) демонструє, що віртуальні зустрічі забезпечили безперервність глобальних торговельних переговорів у СОТ, підвищили ефективність та знизили витрати. Ключові переваги: безперервність переговорів, зменшення логістичного навантаження та дослідження гнучкіших форматів зустрічей [43].

Важливий інструмент цифрової трансформації економічної дипломатії – надання цифрової підтримки та технічної допомоги. Це сприяє поширенню інновацій, прискоренню цифровізації в країнах-реципієнтах та налагодженню тісніших економічних зв'язків. До прикладу – проект ЄС EU4DigitalUA, де

Естонська академія електронного урядування надає Україні технологічну підтримку у впровадженні електронного адміністрування, цифрового підпису та електронних послуг [52].

Онлайн бізнес-форуми та конференції – інноваційний інструмент цифрової трансформації економічної дипломатії, що інтенсифікує міжнародні ділові зв'язки, забезпечує охоплення аудиторії, оптимізацію ресурсів, проведення персоналізованих відеоконсультацій. Прикладом слугує Web Summit 2023 (Лісабон), який продемонстрував значні кількісні показники: 70 236 учасників із 153 країн, презентація 2608 стартапів, з яких 33% засновані жінками-підприємцями. Це демонструє потенціал цифрових платформ у стимулюванні міжнародного економічного співробітництва та інновацій [57].

Розробка узгоджених цифрових стандартів є ключовим напрямом трансформації економічної дипломатії. Впровадження єдиних стандартів електронного цифрового підпису сприяє транскордонному документообігу, прискорюючи рух договірної та фінансової документації між суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності. Показовим прикладом є Закон України «Про електронні довірчі послуги» (2018), який гармонізував законодавство з Регламентом ЄС eIDAS 910/2014, демонструючи практичну реалізацію міжнародної цифрової інтеграції [69].

Створення спільного цифрового ринку – потужний інструмент цифрової трансформації економічної дипломатії, що сприяє міжнародній інтеграції. Єдиний цифровий простір гармонізує регуляторні правила, знижує бар'єри для е-комерції та стимулює інновації. Наприклад, Єдиний цифровий ринок (DSM) ЄС з 30 ініціативами у трьох сферах: доступ до онлайн-продуктів/послуг, розвиток цифрових мереж, максимізація потенціалу цифрової економіки. Мета DSM – створити можливості для бізнесу на ринку з понад 500 млн. споживачів, стимулюючи економічне зростання [26].

Розвиток цифрових технологій відкриває нові можливості для міжнародної економічної співпраці через інструменти цифрової трансформації економічної дипломатії, але також створює ризики деструктивного цифрового

впливу. Негативні наслідки включають цифрові санкції, блокування доступу до електронних послуг та кібератаки як інструмент економічного тиску.

Цифрові санкції можуть обмежувати доступ до технологій і послуг, ускладнюючи інтеграцію в глобальну електронну комерцію та гальмуючи розвиток високотехнологічних секторів економіки. Після вторгнення Росії в Україну коаліція західних країн ввела широкий спектр цифрових санкцій, включаючи інфраструктурні обмеження на платіжні системи та технологічні бар'єри для оновлення та інновацій [13].

Кібератаки як інструмент тиску в торговельних конфліктах можуть завдавати прямих фінансових збитків компаніям або опосередковано шкодити іміджу та інвестиційному клімату країни. Дослідження гіпотетичної масштабної кібератаки на ключові світові порти показало потенційний вплив на товарні потоки, міжнародні ціни та глобальний ВВП. Прогнозується зниження глобального ВВП на 0,7% та 1,7% у перші два квартали відповідно, а також значне зростання інфляції, що підкреслює серйозний потенційний вплив кібератак на світову економіку [63].

Підсумовуючи вищезазначене, зазначимо, що поєднання інструментів економічної та цифрової дипломатії відкриває нові можливості для країн у сфері просування їхніх економічних інтересів на міжнародній арені. Необхідно забезпечувати баланс між позитивними та негативними її інструментами, враховуючи можливість досягнення спільних цілей та уникнення негативних наслідків для економічного співробітництва між країнами.

2.2. Цифрові торгові ініціативи як елемент цифрової трансформації економічної дипломатії

У сучасному глобальному ландшафті цифровізація глибоко змінює міжнародну торгівлю, відкриваючи еру цифрових упорядкованих транзакцій і послуг. Цей процес не лише модифікує масштаби та швидкість торгівлі, але й виступає каталізатором, що зменшує витрати та сприяє економічній діяльності в різних секторах і рівнях доходів у всьому світі. В умовах зростання цифровізації економіки, ініціативи цифрової торгівлі стають ключовим інструментом у сфері цифрової трансформації економічної дипломатії.

Цифровізація економіки та торгівлі знайшла своє відображення у значних змінах споживчої поведінки та бізнес-практик, особливо в умовах глобальних викликів. Пандемія COVID-19 прискорила тенденцію до онлайн-замовлень як на внутрішніх, так і на міжнародних ринках, трансформуючи B2B та B2C продажі. Це стимулювало значне зростання роздрібних онлайн-продажів і розширення цифрових ринків. Проте, статистичні дані демонструють суттєві відмінності у частці цифрового експорту між різними економіками: від 5% у Таїланді та 8% у Малайзії до 18% у Сполученому Королівстві (Рис. 2.3.), [48].

Ландшафт електронної комерції демонструє різноманітну картину з варіаціями в доступності даних між країнами. В середньому, закордонні продажі складають близько 16% від загальних транзакцій електронної комерції. У Сполученому Королівстві ця частка сягає 18% від загального експорту товарів і послуг. Методи збору даних відрізняються: деякі країни, особливо в ЄС, збирають лише часткову інформацію, зосереджуючись на веб-продажах і пропускаючи інші форми, як-от електронний обмін даними (EDI). Це призводить до неповного представлення глобальних тенденцій електронної комерції, що ускладнює всебічне розуміння її розвитку у світовому масштабі [48].

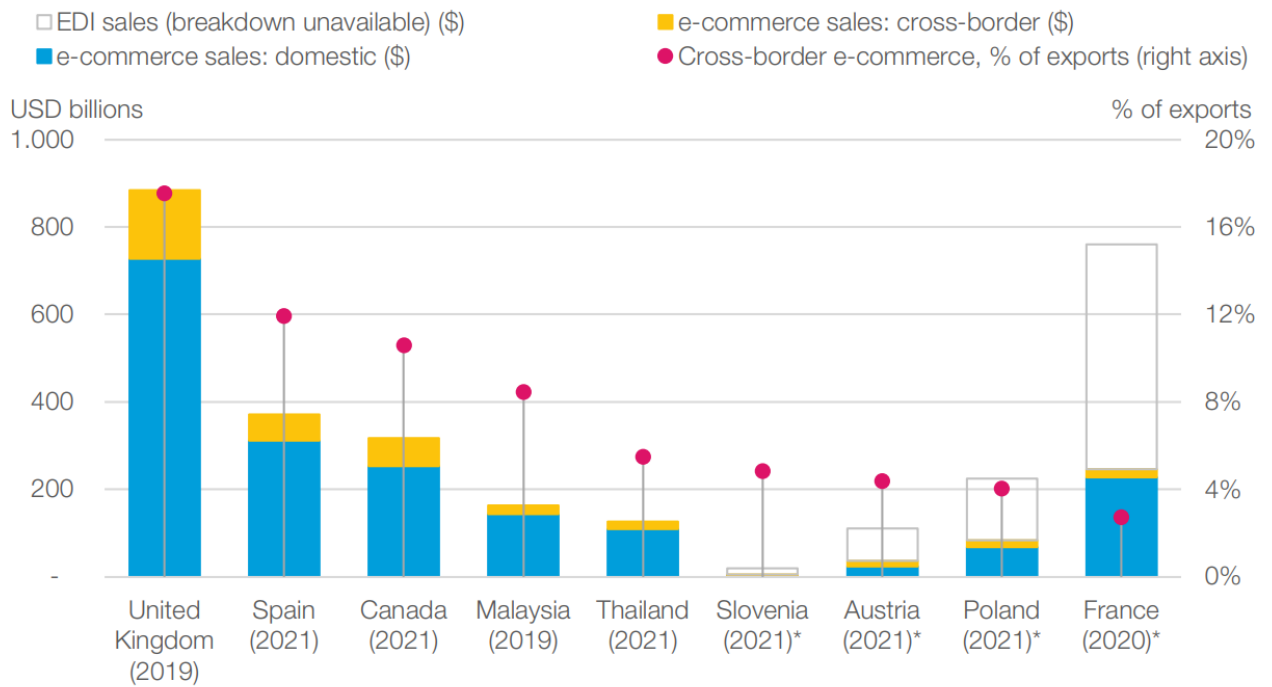

Рис. 2.3. Обсяги електронної комерції та її частка в експорті за країнами, 2021 р.

* Джерело: [48].

Зростаюча роль цифрових технологій трансформує структуру міжнародної торгівлі, особливо в секторі послуг. Цифровізація спрощує пряму транскордонну торгівлю в таких галузях як консалтинг, освіта та фінанси. Ця тенденція відображається у динаміці експорту та імпорту (Рис. 2.4., 2.6.) як загальних, так і цифрових послуг за період 2018-2022 рр, що демонструє зростаючу важливість цифрового компонента в міжнародній торгівлі послугами.

Аналіз даних демонструє різке падіння експорту послуг у 2020 р. на 17,2 %, що пов'язано із пандемією COVID-19. Починаючи із 2021 р. обсяг світового експорту послуг розпочав шлях до відновлення, що тривав і у 2022 р. Показник експорту послуг зріс протягом 2021-2022 рр. на 15,8 % та 12,9 % відповідно.

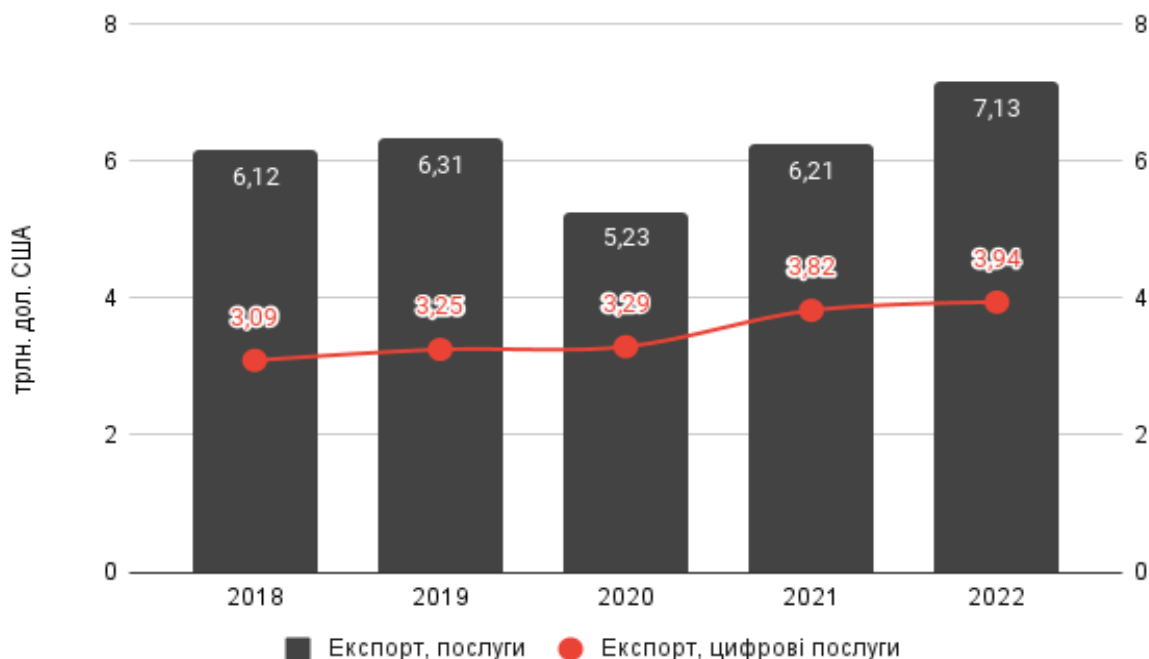

Рис. 2.4. Експортна динаміка послуг та цифрових послуг протягом 2018-2022 рр., трлн. дол. США,

* Джерело: складено за [35; 59].

Якщо проаналізувати дані щодо експорту цифрових послуг, то тут спостерігаємо постійну та стабільну динаміку до зростання. Навіть під час пандемії, у 2020 р. обсяг світового експорту цифрових послуг зріс на 1,2 %, тоді як обсяг світового експорту послуг загалом скоротився на 17,2 %. Протягом 2021-2022 рр., показник експорту цифрових послуг зріс на 13,8 % та 3 % відповідно.

Рис. 2.5. демонструє, що частка експорту цифрових послуг у загальній структурі експорту всіх послуг у 2022 р. становила більше половини – 58,4 %, тоді, як на решту послуг приходить 41,6 %.

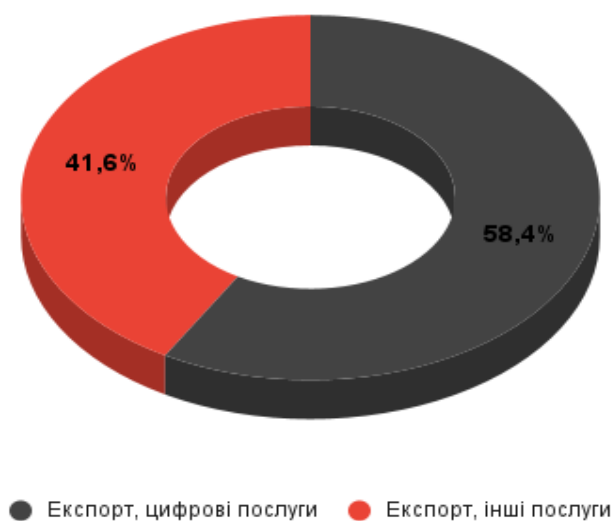

Рис. 2.5. Частка експорту цифрових послуг у загальній структурі експорту всіх послуг, 2022 р., %

* Джерело: складено за [35; 59].

Проаналізуємо динаміку імпорту цифрових послуг, та послуг загалом у 2022 р. (Рис. 2.6.).

Отримані дані демонструють подібну динаміку змін щодо імпорту послуг. Спостерігається різке падіння обсягів імпорту послуг у 2020 р. на 17,8 %, спричинене пандемією COVID-19. Починаючи з 2021 р. простежується поступове відновлення світового імпорту послуг, яке тривало і у 2022 р. Показники імпорту послуг збільшилися у 2021 та 2022 рр. на 13,3 % та 12,9 % відповідно. Аналіз даних щодо імпорту цифрових послуг виявляє стійку позитивну динаміку до зростання. Навіть під час пандемії у 2020 р. обсяг світового імпорту цифрових послуг зріс на 1 %, в той час як загальний обсяг імпорту послуг скоротився на 17,8 %. У 2021 та 2022 рр. показник імпорту цифрових послуг зріс на 10,1 % та 2,7 % відповідно.

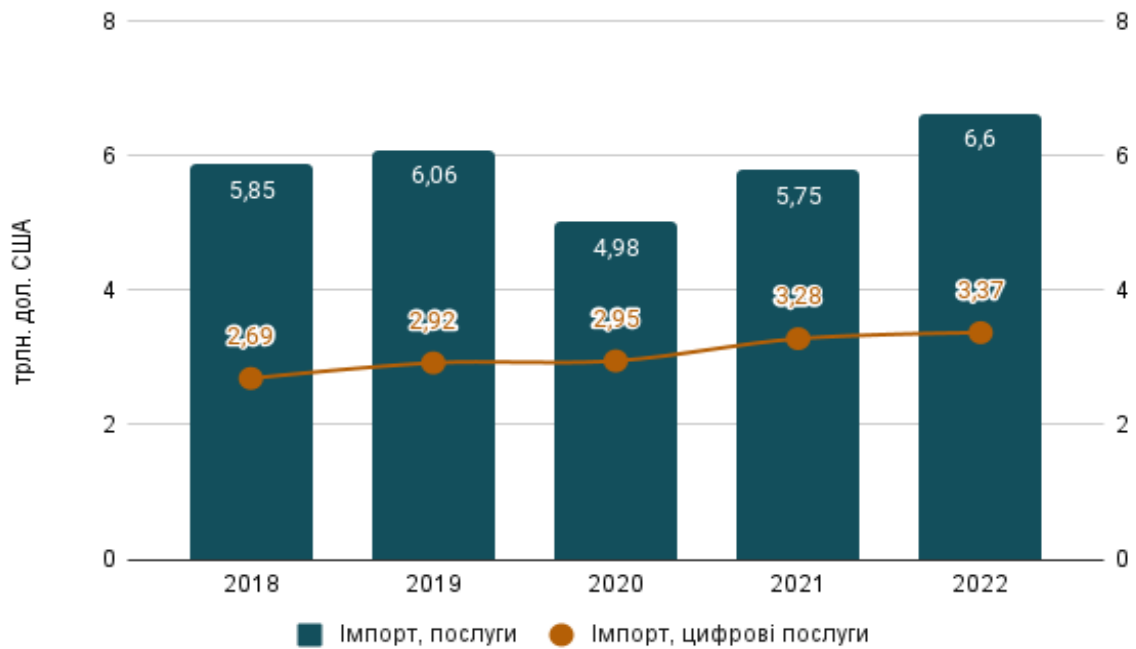

Рис. 2.6. Імпортна динаміка послуг та цифрових послуг протягом 2018-2022 рр., трлн. дол. США,

* Джерело: складено за [35; 59].

Ри. 2.7 представляє візуалізацію структури імпорту послуг у глобальному масштабі за 2022 р.

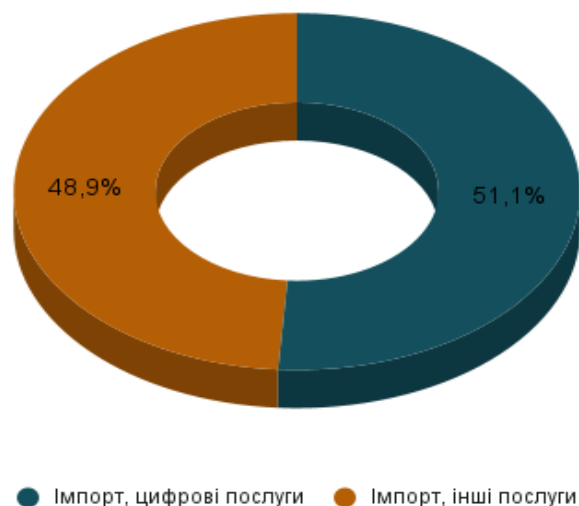

Рис. 2.7. Частка імпорту цифрових послуг у загальній структурі імпорту всіх послуг, 2022 р., %

* Джерело: складено за [35; 59].

Згідно з представленою інформацією, у 2022 р. частка імпорту цифрових послуг у загальному обсязі імпорту послуг досягла значного рівня – 51,1%, тоді як на решту видів послуг припадало 48,9%. Це свідчить про суттєву трансформацію структури міжнародної торгівлі послугами та зростаючу роль цифрового сектору в глобальній економіці.

Така динаміка вказує на тенденцію до збільшення частки цифрових послуг в загальному імпорті послуг протягом досліджуваного періоду. Це може бути результатом кількох взаємопов'язаних факторів, включаючи активну цифрову трансформацію бізнесу, зростання попиту на онлайн-послуги, розвиток технологій та інфраструктури, а також посилення процесів глобалізації, які дозволяють надавати послуги віддалено.

Спробуємо спрогнозувати, як буде розвиватися динаміка міжнародної торгівлі цифровими послугами у найближчі роки (Рис. 2.8.).

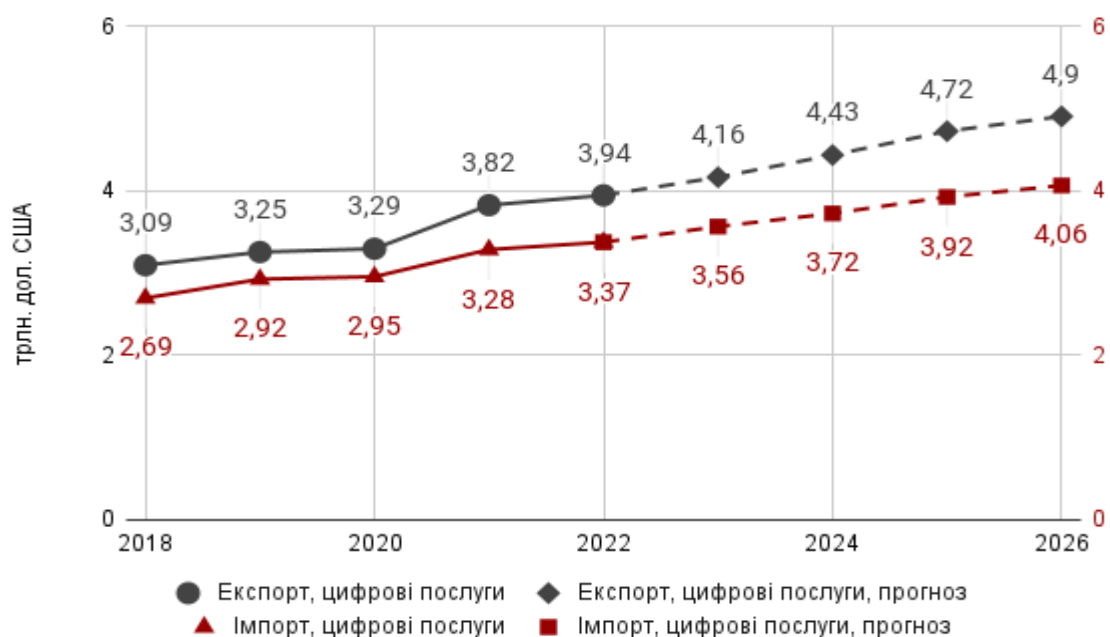

Рис. 2.8. Динаміка міжнародної торгівлі цифровими послугами та прогноз на 2023-2026 рр., трлн. дол. США,

* Джерело: складено за [35; 59].

За результатами побудованого на основі статистичних методів прогнозу, у 2023-2026 рр. очікується збереження позитивної динаміки показників

міжнародної торгівлі цифровими послугами. Прогнозовані темпи зростання експорту цифрових послуг у 2026 р. порівняно з 2022 р. становитимуть 19,6 %, а імпорту – 18 %.

Отже, розроблена економетрична модель дає підстави для висновку щодо стійкості тенденції зростання обсягів торгівлі цифровими послугами в середньостроковій перспективі. Це підтверджує гіпотезу про посилення ролі цифрового сектора як ключової складової розвитку світової економіки та міжнародної торгівлі зокрема та створює сприятливі передумови для посилення цифрової економічної дипломатії. Результати дослідження засвідчують вагомий потенціал цифрової економічної дипломатії для посилення міжнародних позицій країн в умовах цифрової трансформації глобальної економіки.

Аналіз тенденцій світового ринку послуг та цифрової торгівлі зокрема демонструє їх зростаючу роль у глобальній економіці. У цьому контексті важливо розглянути міжнародно-правове регулювання цієї сфери. Ключову роль у формуванні правил міжнародної цифрової торгівлі відіграють багатосторонні угоди в рамках Світової організації торгівлі (СОТ). Основоположними для регулювання цифрової торгівлі є: Генеральна угода про торгівлю послугами (GATS, 1995 р.); Генеральна угода з тарифів і торгівлі (ГАТТ, 1947 р.); Угода про спрощення торгівлі (ТФА, 2017 р.); Угода про інформаційні технології (ІТА, 1996 р.) Ці угоди створили правову базу для розвитку цифрової торгівлі, встановивши правила та знизивши бар'єри для міжнародного обміну цифровими товарами та послугами. Зокрема, ІТА сприяла скасуванню тарифів на багато продуктів інформаційно-комунікаційних технологій, що стимулювало розвиток цифрової економіки [33, с. 13]. Загалом, ці угоди СОТ встановили правила та зменшили бар'єри, які сприяють більшій цифровій торгівлі між країнами.

Незважаючи на стрімкий розвиток цифрових технологій, багатостороннє регулювання цифрової торгівлі тривалий час залишалось статичним. Суттєвий прогрес розпочався лише у грудні 2017 р, коли група членів СОТ ініціювала спільну дослідницьку роботу щодо аспектів електронної комерції. Станом на

липень 2023 р. ця Спільна ініціатива з електронної комерції об'єднала 89 членів та охоплювала широкий спектр питань, включаючи: сприяння електронним транзакціям електронних підписів та електронних платежів, на додаток до таких питань, як безпаперова торгівля, потоки даних, конфіденційність, захист споживачів, кібербезпека та доступ до ринку [38, с. 20].

До початку реалізації Спільної ініціативи з електронної комерції регулювання питань цифрової торгівлі здебільшого здійснювалося в рамках двосторонніх і регіональних торговельних угод (РТУ, Regional trade agreements, RTAs). Рис. 2.9. відображає еволюцію включення положень щодо цифрової торгівлі в РТУ протягом 2000-2022 рр.

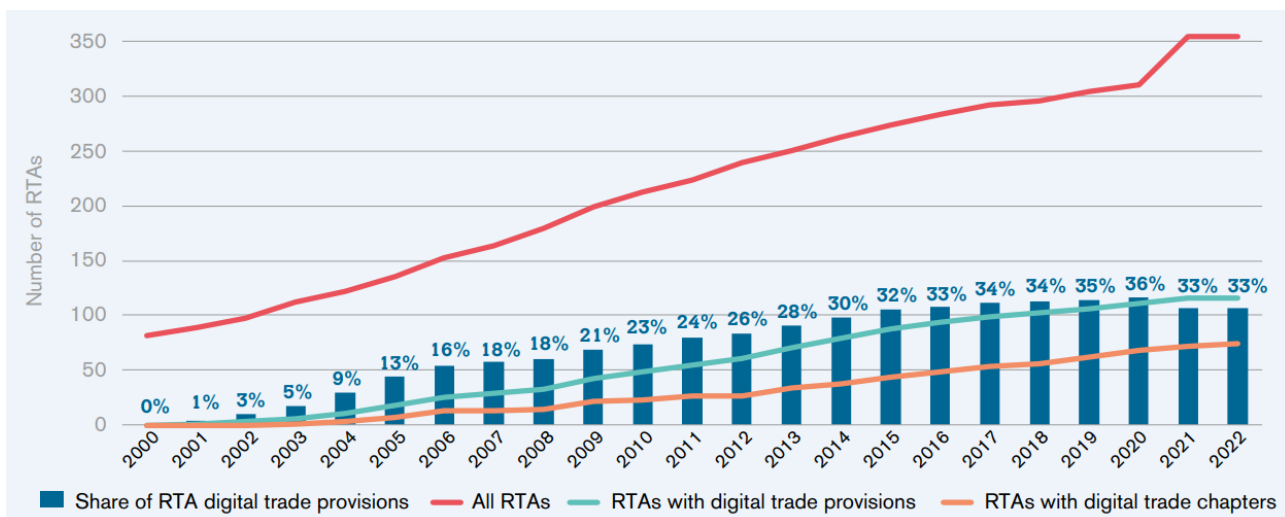

Рис. 2.9. Кількість регіональних торговельних угод, які містять положення про цифрову торгівлю

* Джерело: [1].

Графік візуалізує три ключові індикатори: сукупну кількість РТУ, кількість РТУ з інтегрованими положеннями про цифрову торгівлю та відсоткову частку таких угод. Слід зазначити, що категорія «РТУ з положеннями про цифрову торгівлю» охоплює угоди, які містять щонайменше одне релевантне положення, незалежно від його локалізації в структурі документа – чи то в спеціалізованому розділі, чи в інших частинах, як-от у положеннях про інтелектуальну власність [33, с. 13-14].

За даними СОТ, кількість регіональних торговельних угод з положеннями про цифрову торгівлю стрімко зросла з початку 2000-х рр. До кінця 2022 р. таких угод налічувалося 116, що становить 33% від загальної кількості. База даних ТАРЕД вказує, що 74 з цих угод (21% від усіх) мають окремий розділ про цифрову торгівлю чи електронну комерцію. Загалом, з 2001 р. 44% підписаних угод містять положення, пов'язані з цифровою торгівлею [38, с. 21; 33, с. 14; 49].

Аналіз РТУ свідчить про зростання включення положень про цифрову економіку. Більшість угод охоплюють ключові питання електронної комерції, захисту споживачів, конфіденційності та кібербезпеки. Близько 50-75% угод стосуються транскордонних потоків даних та технологічного нейтралітету. Однак передові положення (локалізація інфраструктури, криптографія, відкриті дані) зустрічаються рідко [50, с. 33]. РТУ з розділами про електронну комерцію позитивно впливають на торгівлю: експорт країн з високим доходом зростає на 10,3%, а країн, що розвиваються – на 16,9%. Однак зв'язок між розділами про електронну комерцію та торгівлею значною мірою залежить від глибини підписаних положень про електронну комерцію [42, с. 24].

Паралельно країни також дедалі активніше почали переговори про угоди про цифрову торгівлю (digital trade agreements, DTA) і угоди про цифрову економіку (digital economy agreements, DEA), що часто використовуються як взаємозамінні. Зростаюча тенденція до укладання таких угод є яскравим свідченням зміни парадигми міжнародної торгівлі та економічних відносин у глобальному масштабі.

Таблиця 2.1 представляє перелік ключових угод про цифрову економіку та угод про цифрову торгівлю, які були укладені або перебувають у процесі переговорів між різними країнами.

Таблиця 2.1.

Список угод про цифрову економіку/угод про цифрову торгівлю*

№ з/п	Назва угоди	DEA / DTA	Рік
1.	Угода про цифрову торгівлю між США та Японією	DEA	набуття чинності 2019 р.
2.	Угода про партнерство в цифровій економіці (DEPA) – Сінгапур, Чилі, Нова Зеландія	DEA	набуття чинності 12 червня 2020 р.
3.	Сінгапурсько-австралійська угода про цифрову економіку (SADEA)	DEA	набуття чинності 8 грудня 2020 р.
4.	Угода про цифрову економіку між Великобританією та Сінгапуром (UKSDEA)	DEA	набуття чинності 14 червня 2022 р.
5.	Угода про цифрову торгівлю між Великобританією та Україною	DTA	набуття чинності 30 листопада 2022 р.
6.	Рамкова угода про цифрову економіку АСЕАН (DEFA)	DEA	переговори схвалені у вересні 2023 р., DEFA ще не розроблено/завершено
7.	Корейсько-сінгапурська угода про цифрове партнерство (KSDPA)	DEA	набуття чинності 14 січня 2023 р.
8.	Цифрове партнерство між ЄС і Сінгапуром (EUSDP)	DEA	підписання 1 лютого 2023 р.

*Джерело: складено автором за: [3; 10; 60].

Першою угодою у даній сфері для України є Угода про цифрову торгівлю між Великою Британією та Україною, що була підписана в березні 2023 р. та спрямована на підтримку післявоєнного відновлення України через розвиток цифрової торгівлі. Ключові аспекти включають відкриті цифрові ринки, потоки даних, захист споживачів, фінансові послуги та кібербезпеку. Проте, імплементація угоди ускладнюється недостатнім внутрішнім законодавством, затримками в оновленні норм захисту даних та конфліктами з існуючими законами. Вирішення цих проблем є критичним для реалізації потенціалу угоди та економічного відновлення України [34].

Результати здійсненого аналізу дозволяють зробити висновок про, до 2022 р. частка цифрових послуг у торгівлі послугами перевищила 50%, вказуючи на їх вагомість у міжнародній торгівлі. Багатосторонні угоди в СОТ встановили базові правила для цифрової торгівлі, але прогрес повільний.

Зростає кількість двосторонніх та регіональних угод, включаючи угоду України з Великою Британією підписану у 2023 р. Прогноз до 2026 р. передбачає стабільне зростання міжнародної торгівлі цифровими послугами.

2.3. Роль кібердипломатії в економічній сфері

Стрімкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій спричинив безпрецедентну цифровізацію світової економіки. Водночас, це створило нові виклики щодо безпеки держави у посиленні кіберзагроз для її економічних інтересів.

Відтак, економічна сфера є однією із найбільш вразливих до кіберзагроз в умовах цифровізації. Відповідно до звіту Cybersecurity Ventures (дослідницька організація, що проводить комплексні дослідження глобальних кіберзагроз, нових тенденцій і динаміки ринку, надаючи цінні аналізи на основі даних) очікується, що глобальні збитки від кіберзлочинності зростатимуть на 15 % на рік протягом наступних двох років і досягнуть 10,5 трлн. дол. США щорічно до 2025 р. порівняно з 3 трлн. дол. США у 2015 р. [54].

Кіберзлочинність стала третьою за величиною «економікою» світу (8 трлн. дол. США у 2023 р.), суттєво впливаючи на ВВП розвинених регіонів. Ключові загрози включають викрадення інтелектуальної власності та атаки на ланцюги постачання. Ефективна протидія вимагає комплексної стратегії кібердипломатії, що охоплює міжнародну співпрацю, використання ШІ та координацію зусиль на глобальному рівні [64].

Інформатизація та цифровізація суспільства зумовили появу кібердипломатії в міжнародних економічних відносинах. На відміну від ширшої цифрової дипломатії, кібердипломатія фокусується на використанні дипломатичних методів для протидії кіберзагрозам. Вона охоплює переговори,

міжнародне право та заходи зміцнення довіри між країнами у сфері кібербезпеки [16].

Усе більше країн використовують інструменти кібердипломатії для зміцнення позицій на світових ринках. ЄС активно застосовує кібердипломатію для посилення своїх позицій на світових ринках. Екосистема кібербезпеки ЄС охоплює три сфери: кібербезпеку, кібердипломатію та кіберправо, діючи на національному, регіональному та глобальному рівнях. Ключові органи, відповідальні за кібердипломатію в ЄС, включають СЗБП, EuroPol, ENISA та CERT-EU [11].

ЄС реалізує Ініціативу кібердипломатії EU Cyber Direct у 2021-2024 рр., спрямовану на зміцнення порядку в кіберпросторі та підвищення кіберстійкості. Програма фокусується на запобіганні конфліктам через міжнародне право та норми, зміцненні довіри між учасниками, забезпеченні кіберстійкості та захисті критичної інфраструктури. Додатково, ініціатива охоплює боротьбу з кіберзлочинністю та управління впливом новітніх руйнівних технологій. Ця комплексна стратегія відображає багатовимірний підхід ЄС до кібербезпеки та кібердипломатії в сучасному глобальному контексті [23].

США, як глобальний технологічний лідер, відіграє ключову роль у формуванні кіберпростору через різноманітні ініціативи кібердипломатії. З 2002 р. країна впроваджує національні стратегії та плани з кібербезпеки, включаючи створення посади координатора з кібербезпеки у 2009 р. Закон про кібердипломатію 2021 р. спрямований на посилення міжнародного лідерства США у сфері кібербезпеки. Бюро кіберпростору та цифрової політики координує кібердипломатію США, фокусуючись на відповідальній поведінці держав у кіберпросторі, свободі в Інтернеті та демократичних цінностях [9; 14; 32].

Незважаючи на позитивні аспекти кібердипломатії, існують приклади її неетичного застосування. Серед найбільш значущих у 2023 р.:

1. Звинувачення альянсом «П'ять очей» Китаю у кібершпигунстві та крадіжці інтелектуальної власності [29];
2. Інтенсифікація кібератак Північної Кореї на криптовалютні платформи, що призвело до викрадення активів на суму понад 1 млрд. дол. США [53];
3. Поширення атак на ланцюги постачання програмного забезпечення, зокрема використання уразливості MOVEit групою CL0P для отримання конфіденційних даних компаній [62].

Ці випадки підкреслюють зростаючу важливість етичних аспектів у кібердипломатії та необхідність посилення міжнародного співробітництва для протидії кіберзагрозам.

Кібердипломатія є ключовим інструментом для вирішення проблем цифрового середовища, сприяючи міжнародній співпраці у протидії кіберзагрозам. Вона забезпечує стабільність кіберпростору через управління конфліктами, зміцнення довіри та захист цифрових прав. Впливаючи на міжнародні економічні відносини, кібердипломатія сприяє торгівлі, захищає національні інтереси та бореться з кіберзлочинністю, стаючи невід'ємною частиною сучасної дипломатії [55].

Таким чином, роль кібердипломатії в економічній сфері є багатогранною та критично важливою. Вона спрямована на захист національних економічних інтересів у кіберпросторі, запобігання та мінімізацію збитків від кіберзлочинності, яка щороку завдає трильйонних втрат світовій економіці.

РОЗДІЛ III.

ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ

3.1. Виклики цифрової трансформації економічної дипломатії

Економічна дипломатія трансформується під впливом цифровізації, що розширює можливості просування національних інтересів. Водночас, цифрова ера створює багатовимірні виклики – технологічні, інфраструктурні, соціально-економічні, політичні та етичні. Це вимагає адаптації традиційних підходів та розробки інноваційних стратегій в економічній дипломатії.

Таблиця 3.1 представляє систематизований огляд ключових проблем, з якими стикається економічна дипломатія в епоху цифровізації, та відповідні завдання, які постають перед нею. Ця таблиця є результатом ґрунтовного дослідження та синтезу актуальних тенденцій у сфері міжнародних економічних відносин, технологічного розвитку та дипломатичної практики. Вона охоплює п'ять фундаментальних викликів, які відображають багатогранність впливу цифрової трансформації на глобальну економічну систему та дипломатичні процеси.

Кожен з представлених викликів – цифровий розрив, кібербезпека, регулювання цифрової економіки, цифровий суверенітет та екологічна стійкість цифрової економіки – розглядає ься через призму їх впливу на економічну дипломатію.

Цей структурований підхід дозволяє глибше зрозуміти складність проблем, з якими стикаються дипломати, політики та економісти в умовах цифрової трансформації. Він також підкреслює необхідність розробки інноваційних стратегій та механізмів, здатних ефективно адаптуватися до швидкозмінного цифрового ландшафту міжнародних економічних відносин.

Таблиця 3.1.

Виклики цифрової трансформації економічної дипломатії*

№ з/п	Виклик	Опис	Завдання для економічної дипломатії
1.	Цифровий розрив	Нерівномірний доступ до цифрових технологій та інфраструктури між розвиненими країнами та країнами, що розвиваються, розрив у цифрових навичках	Сприяння подоланню розриву через міжнародне співробітництво, інвестиції
2.	Кібербезпека	Зростання загроз кібербезпеці з розширенням цифрового простору	Розробка міжнародних норм, стандартів та механізмів співпраці для забезпечення кібербезпеки та захисту цифрових активів
3.	Регулювання цифрової економіки	Відсутність узгоджених міжнародних правил щодо регулювання цифрової економіки	Пошук балансу між національними інтересами та потребою в глобальній гармонізації правил
4.	Цифровий суверенітет	Прагнення держав зберегти контроль над своїми даними та цифровою інфраструктурою	Узгодження інтересів національної безпеки з перевагами відкритої та взаємопов'язаної цифрової економіки
5.	Екологічна стійкість цифрової економіки	Підвищення енергоспоживання та вплив на навколишнє середовище через зростання цифрової інфраструктури	Сприяння розробці та впровадженню «зелених» цифрових технологій, включення екологічних аспектів у цифрові торговельні угоди

*Джерело: складено автором за: [17; 44; 56; 58; 64].

Цифровий розрив між розвиненими країнами та країнами, що розвиваються, є ключовим викликом для економічної дипломатії. Він поглиблює глобальну нерівність, обмежуючи участь менш розвинених країн у четвертій промисловій революції. Подолання цього розриву вимагає міжнародних зусиль з розбудови інфраструктури та розвитку цифрових компетенцій для забезпечення інклюзивного та сталого розвитку в цифрову епоху [17]. Економічна дипломатія має відігравати ключову роль у формуванні глобального порядку денного щодо подолання цифрового розриву, просуванні ініціатив з передачі технологій та знань, а також у створенні сприятливих умов для інклюзивного цифрового розвитку на міжнародному рівні.

З інтеграцією країн у світовий цифровий простір зростають загрози *кібербезпеці*. Основні ризики включають вразливості віддаленої роботи, пристроїв IoT, терористичні та політично мотивовані атаки, програми-вимагачі та організовану кіберзлочинність. Ці загрози можуть суттєво пошкодити економічні системи, інфраструктуру та репутацію країн, що вимагає посиленої уваги до кібербезпеки в економічній дипломатії [64]. Економічна дипломатія повинна зосередитися на розробці міжнародних норм, стандартів та механізмів співпраці для забезпечення кібербезпеки та захисту цифрових активів.

Відсутність узгоджених міжнародних правил *регулювання цифрової економіки* створює невизначеність для бізнесу та інвесторів. Це підкреслює важливість міжнародної співпраці, координації та стандартизації у розробці глобальних правил для цифрової економіки [31]. Економічна дипломатія стикається з викликом пошуку балансу між національними інтересами та потребою в глобальній гармонізації правил.

Зростаюча цифрова залежність актуалізує питання *цифрового суверенітету*. Країни прагнуть контролювати дані, технології та інфраструктуру для забезпечення національної безпеки, економічних інтересів та культурної ідентичності. Це може призвести до фрагментації глобального цифрового простору. Виклик полягає у балансуванні між державним контролем та необхідністю підтримки вільних цифрових потоків для економічного зростання [58]. Економічна дипломатія має знаходити шляхи узгодження інтересів національної безпеки з перевагами відкритої та взаємопов'язаної цифрової економіки.

Екологічна стійкість цифрової економіки є важливим викликом через зростання енергоспоживання та вплив на довкілля. Це вимагає розробки «зелених» технологій, інтеграції екологічних стандартів у цифрові угоди та співпраці між урядами, бізнесом і суспільством. Ключові напрямки включають підвищення енергоефективності, використання відновлюваних джерел енергії та відповідальне поводження з електронними відходами [56]. Відповідно, ці

завдання мають стати пріоритетними напрямками діяльності економічної дипломатії на багатосторонніх майданчиках.

Подолання вищезазначених викликів вимагає від цифрової економічної дипломатії гнучкості, інноваційності та тісної співпраці між урядами, приватним сектором, громадянським суспільством та міжнародними організаціями. Успішне вирішення цих проблем може перетворити виклики на можливості для інклюзивного та сталого глобального економічного розвитку в цифрову епоху.

Таким чином, цифрова трансформація породжує для економічної дипломатії багатовимірні виклики, які потребують нових підходів та міжнародної співпраці. Економічна дипломатія має відігравати провідну роль у формуванні глобального порядку денного для вирішення цих питань, що включає розробку міжнародних норм, сприяння співпраці між усіма зацікавленими сторонами задля подолання викликів та максимізації переваг цифрової економіки. Успішна реалізація цих зусиль відкриє шлях до інклюзивного й сталого економічного розвитку в епоху цифрових трансформацій.

3.2. Можливості та перспективи цифрової трансформації економічної дипломатії

У контексті стрімкої цифровізації глобальної економіки, дослідження можливостей та перспектив цифрової трансформації економічної дипломатії набуває особливої актуальності. Аналіз наукової літератури та експертних оцінок дозволяє виокремити ключові аспекти цього феномену, його потенціал у трансформації міжнародних економічних відносин та вплив на формування нової парадигми дипломатичної діяльності в економічній сфері. Розглянемо основні можливості та перспективні напрями розвитку цифрової трансформації

економічної дипломатії, які визначають її роль у сучасній системі міжнародних економічних зв'язків.

Одна з ключових можливостей цифрової дипломатії – це здатність швидко та широко розповсюджувати інформацію, що суттєво підвищує ефективність комунікації між урядами та зацікавленими сторонами [30, с. 6]. Це особливо важливо для економічної дипломатії, де своєчасний обмін даними може мати вирішальне значення для успішних переговорів та угод.

У цьому контексті аналіз Коллінза Майни поглиблює розуміння конкретних можливостей, які відкриває цифрова трансформація для економічної дипломатії. Автор виділяє ключові можливості цифрової дипломатії: розширення охоплення глобальної аудиторії, безпосередня взаємодія з іноземною громадськістю, підвищення прозорості дипломатичних процесів, ефективна комунікація в режимі реального часу (особливо під час міжнародних конфліктів), посилення міжнародного співробітництва з питань кібербезпеки, економічна ефективність цифрових каналів комунікації порівняно з традиційною дипломатією, посилення впливу малих держав на міжнародній арені, стимулювання технологічних інновацій та створення нових можливостей для економічного зростання через цифрову взаємодію [44]. У контексті економічної дипломатії це сприяє ефективнішому просуванню економічних інтересів, залученню інвестицій, розширенню торговельних зв'язків та швидкому реагуванню на глобальні економічні виклики. Крім того, цифрова дипломатія стимулює технологічні інновації та створює нові можливості для економічного зростання через цифрову взаємодію, що особливо важливо для розвитку міжнародної торгівлі в цифровій економіці.

Ці спостереження не лише відображають поточний стан цифрової дипломатії, але й узгоджуються з ширшими тенденціями, виявленими в науковій літературі. Подальший аналіз досліджень у цій галузі розкриває додаткові можливості та перспективи цифрової трансформації, зокрема в сфері економічної дипломатії. Ця трансформація відкриває нові горизонти для міжнародної економічної співпраці та торгівлі, сприяючи швидкому обміну

інформацією та полегшуючи процеси переговорів і укладання угод у цифровому форматі. Яскравим прикладом таких змін стала поява «Zoomplomacy» та інших цифрових форматів взаємодії під час пандемії COVID-19, що наочно демонструє, як цифрові технології змінюють та покращують способи ведення дипломатичних переговорів та міжнародної співпраці [5, ст. 1].

Окрім того, цифрові технології дозволяють спростити митне оформлення, ліцензування та інші бюрократичні процеси, що сприяє більш ефективному здійсненню торгівлі. Наприклад, за допомогою електронного обміну даними (Electronic Data Interchange, EDI) та систем «єдиного вікна» (Single Window Systems, SWS), [19, ст. 33].

За допомогою цифрової трансформації економічна дипломатія ефективніше просуває економічні інтереси держави на міжнародній арені через новітні цифрові платформи та інструменти. Це дозволяє вести більш цілеспрямовану та персоналізовану комунікацію з потенційними інвесторами та торговельними партнерами. Для полегшення торгівлі використовуються такі ініціативи, як програма Automated System for Customs Data (ASYCUDA) для цифровізації митниць, та платформа Reform Tracker для управління проектами та моніторингу реформ з полегшення торгівлі [19, ст. 37].

Окрім того, цифрова трансформація економічної дипломатії відкриває нові можливості для економічної аналітики та прогнозування, використовуючи великі дані та штучний інтелект. Це дозволяє приймати більш обґрунтовані економічні рішення на міжнародному рівні. Згідно з дослідженнями Якобсона та ін., Big Data забезпечує інноваційні методи моніторингу та аналізу торгових потоків, зокрема в електронній комерції та фінансах. Ця технологія дозволяє не лише вимірювати традиційні економічні показники, але й аналізувати споживчі тренди через соціальні медіа та пошукові системи [36].

У своєму дослідженні Лаура Бенча пропонує концептуальну основу для розуміння впливу цифровізації на економічну дипломатію. Авторка виділяє два протилежні мега-тренди, які формують сучасний ландшафт цифрової

економічної дипломатії. Розглянемо детальніше ці мега-тренди та їх імплікації для практики економічної дипломатії.

Мега-тренд 1: Активне заохочення цифрового впровадження

Відповідно до авторки, цей мега-тренд зумовлений технологічними змінами та потребою МЗС адаптуватися до конкурентного середовища та передбачає інтеграцію цифрових інструментів для підвищення ефективності дипломатичної роботи, зокрема використання Big Data для аналізу торгових потоків і споживчих трендів. Цифрові технології також сприяють швидшому обміну інформацією, що критично важливо для міжнародних переговорів та прийняття рішень. Таким чином, дипломатичні установи прагнуть максимізувати свою роль в економічній дипломатії через активне впровадження цифрових інновацій [7, с. 17].

Мега-тренд 2: Опір цифровим технологіям

Другий мега-тренд, за дослідницею, характеризується опором впровадженню цифрових технологій у дипломатичну практику через потенційні ризики та витрати. Цей опір виникає через можливе перевищення витрат над перевагами цифровізації, занепокоєння щодо зловживання технологіями (наприклад, використання ботів для дезінформації), та необхідність захисту конфіденційної інформації і забезпечення кібербезпеки. У контексті економічної дипломатії це особливо важливо, оскільки достовірність інформації та репутація є ключовими факторами успіху. Цей тренд відображає обережний підхід до цифровізації, зважаючи на потенційні виклики для традиційної дипломатичної практики. Аналіз обох мега-трендів дозволяє краще зрозуміти складну динаміку впливу цифровізації на економічну дипломатію та її перспективи в цифрову еру [7, с. 19].

Окрім того, цифрова трансформація суттєво впливає на структуру та функції дипломатичних місій в контексті економічної дипломатії. Однією із перспектив є поява нових відділів, що будуть спеціалізуватися на аналітиці з використанням великих даних. Традиційні функції збору інформації будуть трансформуватися в бік глибшого аналізу та прогнозування. Ці зміни суттєво

підвищують ефективність роботи дипломатичних представництв у сфері економічних відносин.

Однак, поряд з численними можливостями, цифрова трансформація створює і нові виклики для економічної дипломатії. Зокрема, постають питання захисту даних, забезпечення кібербезпеки та протидії дезінформації. Ці проблеми вимагають розробки нових міжнародних норм та стандартів у сфері цифрової економіки.

Важливо також відзначити, що цифрова трансформація може посилювати існуючі нерівності між країнами. Цифровий розрив між розвиненими країнами та країнами, що розвиваються, створює нові виклики для глобальної економічної дипломатії. Подолання цього розриву стає одним з ключових завдань міжнародного співробітництва.

У перспективі, цифрова трансформація економічної дипломатії може призвести до формування нової глобальної економічної архітектури, заснованої на принципах цифрової взаємодії. Це може включати створення глобальних цифрових платформ для міжнародної торгівлі, інвестицій та фінансових операцій, а також розвиток нових форм економічного співробітництва, заснованих на технологіях блокчейн та смарт-контрактах.

Таким чином, цифрова трансформація економічної дипломатії відкриває широкі можливості для підвищення ефективності міжнародних економічних відносин, стимулювання інновацій та сприяння глобальному економічному зростанню. Однак, реалізація цих можливостей вимагає від держав та міжнародних організацій адаптивності, інноваційності та готовності до співпраці в новому цифровому середовищі. Успішна адаптація до цих змін стане ключовим фактором економічного успіху країн у глобальній цифровій економіці майбутнього.

3.3. Перспективні напрямки розвитку цифрової трансформації економічної дипломатії України

Економічна дипломатія виступає ключовим інструментом підвищення глобальної конкурентоспроможності держав та набуття конкурентних переваг на міжнародній арені. Паралельно реалізується низка ініціатив, спрямованих на оптимізацію доступу національних суб'єктів господарювання до глобальних ринків. Варто зазначити, що широкого розповсюдження набула практика використання міжнародних та регіональних організацій як платформ для просування державних інтересів та здійснення цілеспрямованого впливу на партнерів за допомогою різноманітних механізмів. Таким чином, спостерігається тенденція до посилення державного регулювання зовнішньоторговельної діяльності.

Більш того, значення економічного фактора продовжуватиме зростати у контексті динаміки та тенденцій міжнародних відносин, при цьому паралельно ускладнюватиметься застосування економічних інструментів. З огляду на ці обставини, перед державами постає необхідність розробки стратегій реалізації економічної дипломатії задля збереження своєї релевантності у мінливому глобальному середовищі [67, с. 36].

Концепція «цифрова трансформація економічної дипломатії» набуває все більшого значення в сучасному дискурсі. На відміну від традиційної економічної дипломатії доцифрової епохи, яка фокусувалася на стимулюванні експорту та залученні прямих іноземних інвестицій, нова парадигма акцентує увагу на використанні інноваційних і цифрових технологій для акумуляції капіталу та сприяння економічному розвитку на міжнародному рівні. Ключовим постулатом цієї концепції є твердження, що технологічний потенціал держави в умовах Індустрії 4.0 визначається здатністю її технологічних компаній до успішної інтернаціоналізації. У цьому контексті цифрова трансформація, базована на технологіях Big Data та інших цифрових

інноваціях, стає визначальним фактором генерування економічної цінності та посилення гео економічного впливу держави [18].

Європейська стратегія цифрової трансформації базується на принципах розширення можливостей для підприємницького сектора та соціуму, а також створення стійкої та захищеної екосистеми цифрових технологій, при цьому забезпечуючи паритетні умови для зарубіжних суб'єктів на ринку ЄС. Згідно з офіційними висновками Ради ЄС, оприлюдненими в липні 2022 р., цифрова дипломатія визнана ключовим елементом та невід'ємною складовою зовнішньополітичної діяльності Союзу. Важливо зазначити, що для перевірки актуальності та достовірності цієї інформації рекомендується звернутися до першоджерел, оскільки наведені дані можуть потребувати оновлення [24; 27].

З 2022 р. підхід ЄС до інтеграції цифрової, зовнішньої політики та економіки набув більш консолідованого та цілеспрямованого характеру.

Ключові стратегічні завдання ЄС, Європейської Комісії та країн-членів у сфері цифрової дипломатії включають:

1. Популяризацію новітніх та інноваційних інструментів цифровізації, розроблених в ЄС, зокрема технологій, стандартів та масивів даних.
2. Ініціювання додаткових програм для підвищення глобальної впізнаваності ЄС, використовуючи передові практики країн-членів.
3. Забезпечення синергії та когерентності між внутрішніми та зовнішніми цифровими політичними й економічними ініціативами, а також ефективними діями ЄС та його членів.
4. Розробку індивідуалізованих стратегій формування альянсів та інтенсифікації співпраці на багатосторонніх платформах.
5. Комплексне, систематичне та скоординоване залучення мережі представництв ЄС та країн-членів для взаємодії з третіми країнами та міжнародними організаціями.
6. Посилення регіональних осередків цифрової економічної дипломатії в ключових представництвах ЄС.

7. Впровадження освітніх програм з цифрової економічної дипломатії для дипломатичного корпусу ЄС та країн-членів з метою вдосконалення компетенцій та формування єдиного розуміння ролі технологій у геополітичному та геоекономічному контексті [25].

Концепція цифрової дипломатії в Україні вперше отримала офіційне визнання в рамках стратегії публічної дипломатії, затвердженої Міністерством закордонних справ України у 2021 р. Згідно з цим документом, цифрова дипломатія трактується як компонент публічної дипломатії, що передбачає використання та взаємодію з цифровими технологіями і платформами для реалізації та захисту національних інтересів держави.

У контексті цієї стратегії були сформульовані наступні пріоритетні завдання цифрової дипломатії України:

1. Налагодження співпраці з глобальними цифровими платформами з метою формування позитивного міжнародного іміджу України та забезпечення національної безпеки.
2. Імплементация цифрових інструментів для організації та реалізації ініціатив і проектів у сфері публічної дипломатії.
3. Максимізація потенціалу соціальних мереж та активна взаємодія з інтернет-спільнотами для конструювання позитивного образу України та просування її інтересів на міжнародній арені [73].

Таким чином, ця стратегія відображає зростаюче розуміння важливості цифрових технологій у сучасній дипломатичній практиці та їх потенціалу для посилення міжнародного впливу України

Згідно зі «Стратегією публічної дипломатії Міністерства закордонних справ України», цифрова трансформація у сфері публічної дипломатії України має на меті досягнення кількох ключових цілей. Першочерговим завданням є налагодження взаємодії з провідними міжнародними цифровими платформами для формування та просування позитивного іміджу України у світі, а також для захисту національних інтересів. Паралельно планується активне впровадження та використання різноманітних цифрових інструментів для організації та

проведення заходів і проєктів у сфері публічної дипломатії. Особлива увага приділяється ефективному використанню потенціалу соціальних мереж та взаємодії з онлайн-спільнотами, що дозволить сформувати позитивний імідж України та просувати її інтереси на міжнародній арені. Важливим аспектом реалізації цих завдань є забезпечення тісної координації та співпраці закордонних дипломатичних установ з Міністерством цифрової трансформації України, а також з ключовими міжнародними цифровими платформами, такими як Facebook, Google, Netflix, HBO та іншими. Ця співпраця спрямована на реалізацію цифрових проєктів і проведення кампаній з популяризації України у світі [73].

Хоча ці цілі стосуються публічної дипломатії, вони мають безпосередній вплив на економічну дипломатію України. Поєднання цих підходів може значно посилити ефективність економічної дипломатії через створення позитивного іміджу країни, що є важливим фактором для залучення інвестицій та розвитку міжнародних економічних відносин. Використання цифрових платформ та інструментів може сприяти більш ефективному просуванню економічних інтересів України, полегшити комунікацію з потенційними партнерами та інвесторами, а також покращити доступ до міжнародних ринків для українських підприємств. Таким чином, цифрова трансформація публічної дипломатії створює міцну основу для розвитку та вдосконалення економічної дипломатії України в сучасному цифровому світі.

У рамках дослідження перспективних напрямків розвитку цифрової економічної дипломатії України, доцільно проаналізувати конкретні ініціативи, що втілюють ці концептуальні засади в практичну площину. Особливої уваги заслуговує інноваційний проєкт Міністерства закордонних справ України – платформа Nazovni, яка слугує наочним прикладом ефективного застосування цифрових технологій у сфері економічної дипломатії. Ця ініціатива демонструє практичну реалізацію стратегічних цілей щодо посилення міжнародного економічного впливу України та підтримки вітчизняного бізнесу на глобальних ринках.

Платформа була запущена Міністерством закордонних справ України у 2021 р. для підтримки експортної діяльності українських виробників. Активна фаза роботи платформи розпочалася після повномасштабного вторгнення Росії в Україну 24 лютого 2022 р., залучивши понад 170 компаній та генерувавши більше 900 заявок, переважно від малого та середнього бізнесу. Основні цільові ринки включають Польщу, Німеччину, США, Велику Британію та Францію. Популярними галузями є харчова промисловість, виробництво сувенірів, товарів для дому, косметики та меблів. Платформа надає комплексну підтримку українським експортерам: від вирішення конкретних проблем у процесі експорту до повного супроводу виходу підприємств на нові міжнародні ринки. Сервіс Nazovni є безкоштовним, що підвищує його доступність для українського бізнесу [68].

Платформа Nazovni пропонує комплексну підтримку вітчизняним експортерам. Функціонал проєкту охоплює аналіз потенційних ринків, поширення комерційних пропозицій, надання інформації про специфіку зарубіжних ринків та регуляторні вимоги. Платформа забезпечує консультаційну підтримку, сприяє встановленню ділових контактів та інформує про міжнародні виставкові заходи [72]. Ця ініціатива демонструє практичне втілення принципів цифрової економічної дипломатії, спрямованої на посилення позицій українського бізнесу на глобальних ринках.

Підсумовуючи зазначимо, що цифрова трансформація економічної дипломатії України є важливим кроком для підвищення її ефективності та конкурентоспроможності на міжнародній арені. Хоча Україна вже зробила певні кроки у цьому напрямку, зокрема через створення платформи Nazovni, існує необхідність у розробці комплексної стратегії економічної дипломатії з урахуванням цифрових інструментів та досвіду ЄС.

ВИСНОВКИ

З урахуванням всебічного аналізу, узагальнення та систематичної інтерпретації отриманих результатів наукового дослідження, можуть бути сформульовані наступні логічно обґрунтовані висновки:

1. Визначено, що економічна дипломатія є стратегічним інструментом просування національних економічних інтересів на міжнародній арені, поєднуючи дипломатичні та економічні цілі. Цифрова трансформація розглядається як всеохоплюючий процес впровадження цифрових технологій у різні сфери, включаючи дипломатію. Синергія цих концепцій породжує цифрову трансформацію економічної дипломатії, яка використовує новітні технології для підвищення ефективності дипломатичних зусиль у економічній сфері, відкриваючи нові можливості для оптимізації процесів та посилення конкурентоспроможності країн в умовах глобальної цифровізації.

2. Охарактеризовано мету, завдання та функції економічної дипломатії в цифрову еру, які зазнали суттєвого розширення та трансформації. Мета тепер охоплює не лише просування традиційних економічних інтересів, але й формування цифрового економічного простору та забезпечення економічної безпеки в умовах глобальної цифровізації. Завдання включають використання цифрових платформ, впровадження сучасних аналітичних систем та сприяння інтеграції в глобальну цифрову економіку. Функції розширились до цифрового моніторингу економічних тенденцій, сприяння цифровій торгівлі, залучення цифрових інвестицій та забезпечення кібербезпеки. Ця трансформація спрямована на підвищення ефективності економічної дипломатії у відповідь на виклики цифрової ери.

3. Окреслено принципи та особливості цифрової трансформації економічної дипломатії, які ґрунтуються на засадах міжнародного права та традиційної економічної дипломатії, але адаптовані до цифрової епохи. Ключові аспекти включають цифровий суверенітет, регулювання цифрової взаємодії, технологічне партнерство, кібербезпеку, орієнтацію на сталий розвиток, а також цифрову довіру та етику. Особливості цифрової

трансформації економічної дипломатії полягають у необхідності швидкої адаптації до технологічних змін, розробці нових міжнародних стандартів та посиленні уваги до етичних аспектів використання цифрових технологій у міжнародних економічних відносинах.

4. Систематизовано цифрові інструменти економічної дипломатії, які розділено на позитивні та негативні. До позитивних інструментів належать: соціальні мережі для комунікації та презентації економічних можливостей; аналітика великих даних для прийняття рішень; спільні цифрові платформи для міждержавної взаємодії; цифрові переговори через відеоконференції; надання цифрової підтримки та технічної допомоги; онлайн бізнес-форуми та конференції; розробка узгоджених цифрових стандартів; створення спільного цифрового ринку. Негативні інструменти включають цифрові санкції, блокування доступу до електронних послуг та кібератаки як засіб економічного тиску.

5. Проаналізовано цифрові торгові ініціативи як інструмент економічної дипломатії. Встановлено, що у 2022 р. частка цифрових послуг досягла 58,4% у експорті та 51,1% в імпорті загальної торгівлі послугами. Прогнозується зростання експорту цифрових послуг на 19,6% та імпорту на 18% до 2026 р. Регулювання цифрової торгівлі здійснюється через багатосторонні угоди СОТ та регіональні торговельні угоди, кількість яких з положеннями про цифрову торгівлю зросла до 33% (116 угод) від загальної кількості у 2022 р. 74 угоди (21%) мають окремий розділ про цифрову торгівлю. Зростає кількість спеціалізованих угод про цифрову економіку та цифрову торгівлю, включаючи Угоду про цифрову торгівлю між Україною та Великою Британією, підписану у 2023 р. Ці ініціативи стають ключовим інструментом економічної дипломатії, сприяючи розвитку цифрової торгівлі та адаптації країн до нових реалій глобальної цифрової економіки.

6. Охарактеризовано роль кібердипломатії в економічній сфері як критичного інструменту захисту національних інтересів у цифровому просторі. Виявлено, що глобальні збитки від кіберзлочинності можуть сягнути 10,5 трлн.

дол. США щорічно до 2025 р. ЄС та США активно розвивають стратегії кібердипломатії, зокрема ЄС реалізує Ініціативу EU Cyber Direct (2021-2024), а США впроваджує національні стратегії з 2002 р. Зафіксовано випадки неетичного застосування кібердипломатії, що вказує на потребу посилення міжнародної співпраці. Кібердипломатія сприяє стабільності кіберпростору, міжнародній торгівлі та протидії кіберзлочинності, стаючи невід'ємною частиною сучасної економічної дипломатії.

7. Визначено основні виклики цифрової трансформації економічної дипломатії: цифровий розрив, кібербезпека, регулювання цифрової економіки, цифровий суверенітет та екологічна стійкість. Ці проблеми вимагають адаптації традиційних підходів, розробки інноваційних стратегій та посилення міжнародної співпраці. Економічна дипломатія має відіграти ключову роль у формуванні глобального порядку денного для вирішення цих питань, сприяючи створенню інклюзивної та сталої цифрової економіки.

8. Обґрунтовано, що цифрова трансформація економічної дипломатії відкриває значні можливості та перспективи. Ключовими аспектами є: підвищення ефективності комунікації, розширення глобального охоплення, посилення прозорості, стимулювання інновацій та економічного зростання. Цифрові технології спрощують митні процедури, полегшують переговори та аналітику. Використання великих даних та штучного інтелекту відкриває нові горизонти для економічної аналітики та прогнозування. Попри виклики кібербезпеки, цифровізація формує потужний інструментарій для просування економічних інтересів держав на міжнародній арені, сприяючи новій парадигмі економічної дипломатії.

9. Окреслено перспективні напрямки розвитку цифрової трансформації економічної дипломатії України. Ключові вектори включають: інтеграцію цифрових технологій у дипломатичну практику, співпрацю з міжнародними цифровими платформами, впровадження інноваційних інструментів для підтримки експорту та інвестицій, посилення присутності в соціальних мережах. Створення платформи Nazovni демонструє практичне

втілення цих напрямків. Подальший розвиток передбачає розробку комплексної стратегії з урахуванням досвіду ЄС, що має потенціал значно посилити позиції України на міжнародній економічній арені.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. A growing number of RTAs have digital trade provisions. URL: <https://www.elibrary.imf.org/display/book/9789287073600/CH001.xml> (accessed: 12.01.2024)
2. Aadil Ahmad Shairgojri. (2022). Impact Analysis of Information and Communication Technology (ICT) on Diplomacy. *Journal of Learning and Educational Policy (JLEP)* ISSN : 2799-1121, 2(05), 16–21. URL: <https://doi.org/10.55529/jlep25.16.21> (accessed: 24.05.2024).
3. Access Alert (2024) ASEAN Digital Economy Framework Agreement – stepping into 2024. URL: <https://accesspartnership.com/access-alert-asean-digital-economy-framework-agreement-stepping-into-2024/> (accessed: 21.01.2024)
4. Adesina, O. S. (2017). Foreign policy in an era of digital diplomacy. *Cogent Social Sciences*, 3(1), 1297175. doi:10.1080/23311886.2017.1297175 URL: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/23311886.2017.1297175?scroll=top&needAccess=true> (accessed: 24.05.2024)
5. Alex Manby, Fiona McConnell (2024). Digital geographies of diplomacy: The uneven digital mediation of spaces and encounters at the UN Human Rights Council. *Political Geography*, Volume 113, 2024, 1-11 p. URL: <https://doi.org/10.1016/j.polgeo.2024.103147>. (accessed: 02.07.2024)
6. AZEEZ, I. A. A. (2023). The Influence of Digital Diplomacy on Foreign Policy. *Journal of Tourism Economics and Policy*, 3(3), 189-203. URL: <https://journalkeberlanjutan.com/index.php/jtep/article/view/770/682> (accessed: 15.03.2024)
7. Benchea, L. (2023). Impact of Digitalization on Economic Diplomacy: Mega-Trends and opportunities. *The Romanian Economic Journal*, 26(85), 13-20. URL: <https://ideas.repec.org/a/rej/journal/v26y2023i85p13-20.html> (accessed: 25.05.2024)
8. Bjola, C. (2017). Trends and counter-trends in digital diplomacy. <https://uscpublicdiplomacy.org/blog/trends-and-counter-trends-digital-diplomacy> (accessed: 24.05.2024)

9. Bureau of Cyberspace and Digital Policy. URL: <https://www.state.gov/bureaus-offices/deputy-secretary-of-state/bureau-of-cyberspace-and-digital-policy/> (accessed: 30.01.2024)
10. Call for Vendor: Analysis of Digital Trade and Digital Economy Agreements. URL: <https://asiafoundation.org/career/call-for-vendor-analysis-of-digital-trade-and-digital-economy-agreements/> (accessed: 19.01.2024)
11. Carmen-Elena CÎRNU, Carmen-Ionela ROTUNĂ, Ioana-Cristina VASILOIU (2023) "Comparative Analysis on Cyber Diplomacy in EU and US", *Romanian Cyber Security Journal*, ISSN 2668-6430, vol. 5(1), pp. 77-86, 2023. URL: <https://doi.org/10.54851/v5i1y202307> (accessed: 26.01.2024)
12. Chohan, Usman W. (2021) Economic Diplomacy: A Review. *CASS Working Papers on Economics & National Affairs*, Working Paper ID: EC007UC, 2021. URL: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3762042 (accessed: 14.04.2024).
13. Coping with Technology Sanctions in the Russian Financial Sector. URL: <https://dgap.org/en/research/publications/coping-technology-sanctions-russian-financial-sector> (accessed: 09.01. 2024)
14. Cyber Security of the United States and the Comprehensive National Cyber security Initiative. URL: <https://www.ciocoverage.com/cyber-security-of-the-united-states-and-the-comprehensive-national-cyber-security-initiative/> (accessed: 30.01.2024)
15. Declaration on Principles of International Law concerning Friendly Relations and Cooperation among States in accordance with the Charter of the United Nations. URL: <https://digitallibrary.un.org/record/202170?ln=en> (accessed: 05.03.2024)
16. Digital diplomacy. URL: <https://www.diplomacy.edu/topics/digital-diplomacy/> (accessed: 26.01.2024)
17. Digital Divide in Developing Countries: Why We Need to Close the Gap. URL: <https://ctu.ieee.org/digital-divide-in-developing-countries-why-we-need-to-close-the->

gap/#:~:text=The%20digital%20divide%20represents%20the,a%20disadvantage%20socially%20and%20economically (accessed: 15.06.2024)

18. Digital Economy Diplomacy; Toward a Roadmap for the Government. URL: <https://d4g-lab.com/en/digital-economy-diplomacy-toward-a-roadmap-for-the-government/> (accessed: 14.09.2024)

19. Digital Trade for Development. URL: https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/dtd2023_e.pdf (accessed: 02.07.2024)

20. Electronic Customs Multi-Annual Strategic Plan for Customs 2023 Revision. URL: https://taxation-customs.ec.europa.eu/system/files/2023-12/000.%20MASP-C_Rev.%202023_Main%20Body_v1.0.pdf (accessed: 02.01.2024)

21. Embassy of Canada to Ukraine. URL: <https://www.facebook.com/CanadainUkraine/> (accessed: 02.01.2024)

22. Embassy of Japan in Poland. URL: <https://www.facebook.com/JapanEmb.Poland> (accessed: 02.01.2024)

23. EU Cyber Diplomacy Initiative (EU Cyber Direct). URL: <https://www.universiteitleiden.nl/en/research/research-projects/governance-and-global-affairs/eu-cyber-diplomacy-initiative-eu-cyber-direct> (accessed: 30.01.2024)

24. EU digital diplomacy: Council agrees a more concerted European approach to the challenges posed by new digital technologies. URL: https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2022/07/18/eu-digital-diplomacy-council-agrees-a-more-concerted-european-approach-to-the-challenges-posed-by-new-digital-technologies/?utm_source=dsms-auto&utm_medium=email&utm_campaign=EU+digital+diplomacy:+Council+agrees+a+more+concerted+European+approach+to+the+challenges+posed+by+new+digital+technologies (accessed: 14.09.2024)

25. EU Digital Diplomacy: Council Conclusions, Foreign Affairs Council, 18 July 2022. URL: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-11406-2022-INIT/en/pdf> (accessed: 24.06.2024).

26. EU Digital Single Market Aspects. URL: <https://enterprise.gov.ie/en/what-we-do/the-business-environment/digital-single-market/eu-digital-single-market-aspects/> (accessed: 07.01. 2024)
27. EU's and Ukraine's approaches to digital diplomacy in the geopolitics of technologies. URL: <http://prismua.org/en/english-eus-and-ukraines-approaches-to-digital-diplomacy-in-the-geopolitics-of-technologies/> (accessed: 24.06.2024).
28. European Declaration on Digital Rights and Principles for the Digital Decade. URL: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/european-declaration-digital-rights-and-principles> (accessed: 15.02.2024).
29. Five Eyes intelligence chiefs warn on China's 'theft' of intellectual property. URL: <https://www.reuters.com/world/five-eyes-intelligence-chiefs-warn-chinas-theft-intellectual-property-2023-10-18/> (accessed: 30.01.2024)
30. Grant, R. (2004). The democratisation of diplomacy: Negotiating with the internet (OII Research Report No. 5). *Oxford: Oxford Internet Institute*. https://www.researchgate.net/publication/228123501_The_Democratisation_of_Diplomacy_Negotiating_with_the_Internet (accessed: 10.04.2024)
31. Guillaume Beaumier. Global Regulations for a Digital Economy: Between New and Old Challenges. <https://doi.org/10.1111/1758-5899.12823>. URL: <https://gem-stones.eu/uploads/publications/1758-589912823.pdf> (accessed: 22.01.2024)
32. H.R.1251 - Cyber Diplomacy Act of 2021. URL: <https://www.congress.gov/bill/117th-congress/house-bill/1251/text> (accessed: 30.01.2024)
33. Handbook on Measuring Digital Trade. Second edition. World Trade Organization, Organization for Economic Co-operation and Development, International Monetary Fund, and United Nations. URL: <https://doi.org/10.5089/9789287073600.071> (accessed: 12.01.2024)
34. Hudima, T., Trehub, O., & Kamyshanskyi, V. (2023). International digital trade & digital economy agreements: challenges and prospects for

ukraine. *Financial & Credit Activity: Problems of Theory & Practice*, 4(52). P. 449-460 DOI: 10.55643/fcaptp.5.52.2023.4139 (accessed: 21.01.2024)

35. International trade in digitally-deliverable services, value, shares and growth, annual. URL: <https://unctadstat.unctad.org/datacentre/dataviewer/US.DigitallyDeliverableServices> (accessed: 15.05.2024)

36. Jacobson, B.R., Hone, K. and Kurbalija, J. (2018). Data diplomacy. Updating diplomacy to the big era data. *Diplo Foundation*. URL: https://www.diplomacy.edu/sites/default/files/Data_Diplomacy_Report_2018.pdf (accessed: 02.07.2024)

37. Jeremy Garlick, Radka Havlová (2020) China's "Belt and Road" Economic Diplomacy in the Persian Gulf: Strategic Hedging amidst Saudi–Iranian Regional Rivalry. *Journal of Current Chinese Affairs*, Vol 49, Issue 1, 2020. URL: <https://journals.sagepub.com/doi/metrics/10.1177/1868102619898706> (accessed: 03.05.2024).

38. Key issues in Digital Trade OECD Global Forum on Trade 2023. "Making Digital Trade Work for All" October 2023. URL: <https://www.oecd.org/trade/OECD-key-issues-in-digital-trade.pdf> (accessed: 12.01.2024)

39. Key issues in Digital Trade OECD Global Forum on Trade 2023. "Making Digital Trade Work for All" October 2023. URL: <https://www.oecd.org/trade/OECD-key-issues-in-digital-trade.pdf> (accessed: 12.01.2024)

40. Kunychka, M., Raneta, L., & Steblak, D. (2023). Economic diplomacy and its relevance in countries with different income levels: a perspective for transition economies. *Baltic Journal of Economic Studies*, 9(2), 19-33. URL: <http://baltijapublishing.lv/index.php/issue/article/view/2069/2074> (accessed: 19.04.2024)

41. Lewin Schmitt (2021). WHAT'S IN A TWEET? Twitter's impact on public opinion and EU foreign affairs. URL: <https://doi.org/10.24241/docCIDOB.2021.11> (accessed: 02.01. 2024)
42. López González, J., S. Sorescu et P. Kaynak (2023), « Of bytes and trade: Quantifying the impact of digitalisation on trade », *Documents de travail de l'OCDE sur la politique commerciale*, n° 273, Éditions OCDE, Paris, <https://doi.org/10.1787/11889f2a-en>. (accessed: 19.01.2024)
43. Low, P., & Wolfe, R. (2020). How the WTO kept talking: Lessons from the COVID-19 crisis. *Revitalising Multilateralism*. P. 71-77. URL: <http://ciwto.uibe.edu.cn/english/docs/2021-06/83adeca04a9f4941b0369461418545ed.pdf#page=70> (accessed: 05.01. 2024)
44. Maina, Collins. (2024). Challenges and Opportunities of Digital Diplomacy and Cyberwarfare in Kenya. *Journal of International Relations*. 4. 46-56. DOI:[10.47604/jir.2350](https://doi.org/10.47604/jir.2350) (accessed: 02.07.2024)
45. Manor, I. (2017). The Digitalization of Diplomacy: Toward Clarification of a Fractured Terminology. *Working Paper. Exploring Digital Diplomacy*. https://www.researchgate.net/publication/319015855_Digital_Diplomacy_Working_Paper_The_Digitalization_of_Diplomacy-Toward_Clarification_of_a_Fractured_Terminology (accessed: 24.05.2024)
46. Maulana, Y. I., & Fajar, I. (2023). Analysis of Cyber Diplomacy and its Challenges for the Digital Era Community. *IAIC Transactions on Sustainable Digital Innovation (ITSDI)*, 4(2), 169-177. URL: <https://doi.org/10.34306/itsdi.v4i2.587> (accessed: 02.01. 2024)
47. Measuring Digital Trade. Forthcoming OECD-WTO-IMF-UNCTAD Handbook on Measuring Digital Trade. URL: https://www.cepal.org/sites/default/files/events/files/17_handbook_on_measuring_digital_trade_eng.pdf (accessed: 17.01.2024)
48. Measuring the value of E-commerce. URL: https://unctad.org/system/files/official-document/dtlecde2023d3_en.pdf (accessed: 16.01.2024)

49. Mira Burri, Rodrigo Polanco, Digital Trade Provisions in Preferential Trade Agreements: Introducing a New Dataset, *Journal of International Economic Law*, Volume 23, Issue 1, March 2020, Pages 187–220, <https://doi.org/10.1093/jiel/jgz044> (accessed: 19.01.2024)
50. Nemoto, T. et J. López González (2021), « Digital trade inventory : Rules, standards and principles », *Documents de travail de l'OCDE sur la politique commerciale*, n° 251, Éditions OCDE, Paris, <https://doi.org/10.1787/9a9821e0-en>. (accessed: 19.01.2024)
51. Nešković, S., Đelić, A. T., & Duljević, B. (2023). Digitalization of economic diplomacy and logistics with reference to the COVID pandemic-19. *Ekonomija: teorija i praksa*, 16(1), 217-229. URL: <https://scindeks-clanci.ceon.rs/data/pdf/2217-5458/2023/2217-54582301217N.pdf> (accessed: 30.07.2024)
52. New EU4DigitalUA project supports digital transformation in Ukraine. URL: <https://eufordigital.eu/new-eu4digitalua-project-supports-digital-transformation-in-ukraine/> (accessed: 05.01. 2024)
53. North Korea crypto hacking activity soars to record high in 2023, new report shows. URL: <https://www.cnbc.com/2024/01/24/north-korea-crypto-hacking-activity-soars-to-record-high-in-2023-new-report-shows.html> (accessed: 30.01.2024)
54. Official Cybercrime Report 2023 by Cybersecurity Ventures. URL: https://www.esentire.com/web-native-pages/cybercrime-to-cost-the-world-9-5-trillion-usd-annually-in-2024?utm_medium=email&utm_source=pardot&utm_campaign=autoresponder (accessed: 22.01.2024)
55. Petar Radanliev. Cyber Diplomacy: Defining the Opportunities for Cybersecurity and Risks from Artificial Intelligence, IoT, Blockchains, and Quantum Computing. DOI: <https://doi.org/10.31224/3528>. URL: <https://engrxiv.org/preprint/view/3528> (accessed: 15.06.2024)
56. Qiguang An, Ruoyu Wang, Yongkai Wang, Kolomiets Pavel. (2024). The impact of the digital economy on sustainable development: evidence from China.

- Frontiers in Environmental Science*. <https://doi.org/10.3389/fenvs.2024.1341471> .
URL:
[https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fenvs.2024.1341471/full#:~:text=Further more%20the%20digital%20economy%20facilitates,digital%20economy%20promotes%20sustainable%20development](https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fenvs.2024.1341471/full#:~:text=Further%20the%20digital%20economy%20facilitates,digital%20economy%20promotes%20sustainable%20development). (accessed: 22.01.2024)
57. Record number of startups, 43 percent women, and 70,236 attendees at Web Summit. URL: <https://webdev-media-library.s3-accelerate.amazonaws.com/websummit/2323/11/Web-Summit-2023-Numbers.pdf> (accessed: 05.01. 2024)
58. Saaida, Mohammed. (2024). Digital Sovereignty. *Science For All Publications*. August 2023, Vol: 6 Issue: 1 pp. 1-12. URL: https://www.researchgate.net/publication/377019471_Digital_Sovereignty (accessed: 22.01.2024)
59. Services (BPM6): Exports and imports by service-category, trade-partner World, annual. URL: <https://unctadstat.unctad.org/datacentre/dataviewer/US.TradeServCatTotal> (accessed: 17.01.2024)
60. Siqin Wang, Jun Wen, Xiuyun Yang, Peidong Deng & Ning Wang. (2023) Impacts of Digital Trade Restrictiveness on Green Technology Innovation: An Empirical Analysis. *Emerging Markets Finance and Trade* 59:7, pages 2079-2101. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/epdf/10.1080/00131857.2022.2041413?needAccess=true> (accessed: 21.01.2024)
61. Tallinn Manual on the International Law Applicable to Cyber Warfare. URL: <https://www.onlinelibrary.iihl.org/wp-content/uploads/2021/05/2017-Tallinn-Manual-2.0.pdf> (accessed: 02.01. 2024)]
62. The 6 Key Ransomware Trends of 2023. URL: https://www.blackfog.com/6-key-ransomware-trends-of-2023/#3_Small_and_Medium_Businesses_were_Highly_Targeted (accessed: 30.01.2024)

63. The economic consequences of coordinated cyber-attacks. URL: <https://www.spglobal.com/marketintelligence/en/mi/research-analysis/the-economic-consequences-of-coordinated-cyberattacks.html> (accessed: 09.01. 2024)

64. The Impact of Cybercrime on the Economy. URL: <https://www.upguard.com/blog/the-impact-of-cybercrime-on-the-economy> (accessed: 22.01.2024)

65. Triwibowo, A. (2023). The Characteristics of Indonesian Digital Diplomacy. *JAS (Journal of ASEAN Studies)*, 11(1), 167-196. URL: <https://doi.org/10.21512/jas.v11i1.8525> (accessed: 02.01. 2024)]

66. U.S. Embassy Kyiv Ukraine. URL: <https://www.facebook.com/usdos.ukraine> (accessed: 16.01.2024)

67. Viktoriia V. Kukharyk, Thomas Nüblin (2021) The Role of Economic Diplomacy in the System of Modern International Economic Relations. *Scientific Bulletin of Mukachevo State University. Series "Economics"*. – 2021. – № 8 (2). – С. 35–44 DOI: 10.52566/msu-econ.8(2).2021.35-44 URL: <https://economics-msu.com.ua/uk/journals/tom-8-2-2021/rol-ekonomichnoyi-diplomatiyi-v-sistemi-suchasnikh-mizhnarodnikh-ekonomichnikh-vidnosin> (дата звернення: 10.04.2024).

68. Гордієнко О. Вирватись Nazovni. Український бізнес знайшов несподіваного партнера – МЗС. Як міністерство допомагає експортувати. URL: <https://forbes.ua/inside/virvatis-nazovni-platforma-mzs-nazovni-shchodnya-otrimuedesyatki-zayavok-biznesu-yakiy-shukae-novi-rinku-zbutu-yak-tse-pratsyue-31082022-7652> (дата доступу: 23.05.2024).

69. Закон України від 05.10.2017 р. № 2155-VII “Про електронні довірчі послуги”. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19#Text> (accessed: 08.01. 2024)

70. Іванова, В. М. (2023). Економічна дипломатія як механізм забезпечення зовнішньоекономічної безпеки України. *Експерт: парадигми юридичних наук і державного управління*, (4(22)), 147-155. URL: <http://journals.maup.com.ua/index.php/expert/article/view/2364/2841> (дата звернення: 10.04.2024).

71. Надоленко, Г. О. (2022). Пріоритети економізації української дипломатії. *Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти*, (10), 35–46. <https://doi.org/10.31866/2616-745X.10.2022.269477> (дата звернення: 10.04.2024).

72. Офіційний сайт платформи Nazovni. URL: <https://nazovni.online/#platform> (дата доступу: 23.07.2024)

73. Стратегія публічної дипломатії Міністерства закордонних справ України
<https://mfa.gov.ua/storage/app/sites/1/%D0%A1%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%96%D1%97/public-diplomacy-strategy.pdf> (дата звернення: 12.07.2024)

74. Струтинська І.В. Дефініції поняття «цифрова трансформація». URL: [19.pdf \(bses.in.ua\)](https://bses.in.ua/19.pdf) (дата звернення: 23.03.2024).

75. Шаров О. М. Економічна дипломатія: основи, проблеми та перспективи : монографія. Київ : НІСД. 2019. 560 с. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2019-12/sharov_monografiya_ekonom_diplomatiya_print_new.pdf (дата звернення: 23.04.2024)